

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

CIVILNÍ EXEKUCE PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU

Vedoucí práce

Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Diplomant

Mgr. Jana Pelechová

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 14. září 2006

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto Prof. JUDr. Aleně Winterové, CSc. za odborné vedení této práce a za podnětné návrhy a materiály, které mi při jejím zpracování poskytla.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ.....	8
1.1. CHARAKTERISTIKA EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ.....	8
1.2. TERMINOLOGIE VZTAHUJÍCÍ SE K EXEKUCI.....	10
1.3. DRUHY EXEKUCÍ, STŘET EXEKUCÍ.....	12
1.4. ZÁSADY EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ.....	15
2. CIVILNÍ EXEKUCE PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU.....	18
2.1. POJEM A ÚČEL EXEKUCE PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU.....	18
2.2. EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ JAKO ALTERNATIVA SOUDNÍHO VÝKONU ROZHODNUTÍ.....	19
2.3. PRÁVNÍ PRAMĚNY.....	26
2.4. VZTAH EXEKUČNÍHO ŘÁDU A ŘÁDU OBČANSKÉHO SOUDNÍHO.....	27
2.5. ÚLOHA SOUDU V ŘÍZENÍ PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU.....	29
2.5.1. PŘÍSLUŠNOST SOUDU VĚCNÁ A MÍSTNÍ.....	32
2.6. POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA.....	33
2.6.1. PODMÍNKY A PŘEDPOKLADY ČINNOSTI SOUDNÍHO EXEKUTORA.....	37
2.6.2. STRUKTURA ČINNOSTI EXEKUTORA.....	38
2.7. ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA.....	39
2.7.1. ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU PŘI VÝKONU EXEKUČNÍ ČINNOSTI.....	39
2.7.2. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST.....	40
2.7.3. ODPOVĚDNOST ZA KÁRNÉ PROVINĚNÍ.....	41
2.7.4. DOHLED NAD ČINNOSTÍ EXEKUTORA.....	43
3. VYBRANÉ OTÁZKY CIVILNÍ EXEKUCE PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU.....	46
3.1. POSKYTOVÁNÍ SOUČINNOSTI TŘETÍMI OSOBAMI.....	46
3.2. NÁKLADY EXEKUCE A ODMĚNA EXEKUTORA.....	50
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
PŘÍLOHY.....	61

ÚVOD

Deska třetí Zákona dvanácti tabulí:

1. Těm, kteří uznali dluh a byli řádně odsouzeni, budiž dáno zákonných 30 dnů.
2. Teprve poté budiž vložena ruka. Ať ho předvede před soud.
3. Nesplní-li rozsudek a nezaručí-li se nikdo za něj na soudě, ať ho odvede s sebou, spoutá ho buď provazem, nebo okovy o váze 15 liber, ne těžšími, nebo pokud bude chtít lehčími.
4. Jestliže chce, ať žije ze svého. Pokud nežije ze svého, ať ten, kdo ho drží v poutech, mu dává jenom libru mouky. Pokud chce, ať dává více.
5. Třetího trhového dne ať rozsekají na části. Useknou-li více či méně, ať jim to neškodí.

Problematika donucení - nuceného výkonu při nesplnění určité povinnosti je spjata s lidstvem a lidským společenstvím od jeho prvopočátku. My ovšem žijeme v době moderního právního státu založeném na ideálu humanismu, uznávající a respektující jeho vymoženosti jako základní lidská práva a svobody. Proto výše uvedený způsob tzv. personální exekuce z dob dávných je v případě vynucování peněžitého plnění vystřídána exekucí reálnou, vedenou na jednotlivé majetkové předměty povinného. Po celou dobu středověku a dlouho do novověku se ovšem personální exekuce uplatňovala, ač snahy o její potlačení pocházejí již z doby před naším letopočtem.¹ Spočívala v přímém donucujícím aktu proti dlužníkovi, jenž mohl být zbaven osobní svobody a vězením pro dluhy stimulován k tomu, aby sám zaplatil svůj dluh, popřípadě působil na své příbuzné, přátele, kteří by jeho dluh vyrovnali. Obecné uplatňování personální exekuce neodpovídá kultuře moderní společnosti ani demokratickému a humánnímu pojetí civilního procesu. Do dnešní doby se udržely jen zbytky personální exekuce (např. podle § 273 odst. 2 OSŘ). Pro zajímavost je třeba uvést (a do jisté míry to svědčí o úrovni právního vědomí v naší

¹ Roku 326 př.n.l. došlo k vydání Poeteliova zákona (Lex Poetelia Papiria), podle něhož bylo stanoveno „.....*pecuniae creditae bona debitoris, non corpus obnoxium esset...*“ neboli za uvěřené peníze aby ručilo jmění dlužníkovy, a nikoli jeho tělo. Tímto zákonem bylo zakázáno:

1. prodat insolventního dlužníka do otroctví
2. mít jej v okovech, nebo
3. jej usmrtit nebo dokonce rozsekat.

Ovšem zákon dovoľoval přimět dlužníka k nuceným pracím, dokud by si dluh nepracoval.

společnosti), že i dnes v praxi soudních exekutorů se vyskytují poněkud úsměvné případy povinných, kteří by upřednostnili personální exekuci před exekucí reálnou a poměrně těžko se vysvětluje, že moderní právní stát povinné - dlužníky nezabavuje osobní svobody, byť by to bylo jejich přáním).

Exekuční řízení tvoří zvláštní součást českého civilního procesního práva, která v posledních několika letech prochází rozsáhlou novelizací a proměnami.

V minulosti, až do listopadu 1989, byl význam exekučního práva značně podceňován a jeho právní úprava byla nadměrně omezována a deformována.

Systém právních vztahů v moderní společnosti, který je založený na příkazujících, zakazujících a dovolujících právních normách hmotného práva se může v běžném životě uplatňovat pouze tehdy, jestliže k jejich prosazení stát poskytuje oprávněným subjektům možnost použití účinných donucujících prostředků. Dodržování právních norem musí být dostačujícím způsobem sankcionováno.

Je úkolem státu, aby zajišťoval celou legislativní činnost spojenou s tvorbou právního řádu (otázkou kvality právních norem ponecháme stranou) a současně plně garantoval také dodržování právního řádu a ochranu subjektivních práv a zákonem chráněných zájmů osob. V moderním státě civilní proces a v jeho rámci také nucený výkon rozhodnutí zaujal místo, které v dávné minulosti příslušelo svépomoci.

Stát je kritizován (a to nejen z řad naší veřejnosti, ale i nadnárodních institucí), že nedostatečně garantuje dodržování právního řádu, ochranu subjektivních práv a zákonem chráněných zájmů osob a nedostatečně naplňuje požadavky Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (1850) na spravedlivý proces. Kritika směřuje na přetíženost soudů, délku soudních řízení (také délku vykonávacího řízení, které přesahovalo délku řízení nalézacího), nedostatečnou vynutitelnost přiznaných práv apod. Reforma soudnictví je nutná, ale je to proces dlouhodobý, musí být plánovaný, promyšlený a jít ruku v ruce s změnami legislativy, vzdělávání soudců atd.

V roce 2001 vstoupil v platnost velmi očekávaný, ale stále dosti diskutovaný zákon č. 120/2001 Sb., ze dne 28. února 2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti, tzv. exekuční řád (dále jen ZSE). Tímto zákonem byl do našeho právního řádu po vzoru dalších zemí vnesen nový institut soukromých soudních exekutorů, kteří vedou exekutorský úřad a za úplatu vykonávají na celém území české republiky za zákonem stanovených podmínek exekuční a další činnost. Exekuční řád je zásadním průlomem do pravomocí státu - zde

soudů, když přenáší část svých pravomocí ve vykonávacím řízení na soukromé fyzické osoby - soudní exekutory.

Jak je stanoveno v Listině základních práv a svobod České republiky v čl. 36, každý je oprávněn se domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Toto ustanovení se vztahuje i na institut soudních exekutorů.

Hlavním cílem zákonodárců při přijímání tohoto zákona bylo usnadnit oprávněným osobám domoci se svého plnění od povinných snazší cestou než skrze soudní řízení o výkon rozhodnutí, které je pro svou zdlouhavost poměrně neefektivní. Naše soudnictví bylo označováno jako neefektivní a zdlouhavé při vymáhání pohledávek, a proto věřitelé často hledali jiné cesty, a to i cesty contra legem, jak se domoci svých pohledávek. Proto byla tímto institutem dána možnost subjektům domoci se svých pohledávek prostřednictvím soudního exekutora - osoby z větší části nezávislé na státu, který sám řídí činnost - provádění exekuce. Z toho důvodu má exekutor při výkonu své exekuční činnosti postavení veřejného činitele. Ve státech, kde tento institut funguje, je statisticky dokázáno, že jeho zavedení znamenalo zvýšení efektivnosti vymožení pohledávek o více než polovinu z celkového počtu (z důvodu zainteresovanosti exekutorů na výsledku exekuce) a zároveň dochází k nižšímu počtu případů obcházení zákona různými jinými formami vymáhání pohledávek mnohdy porušujícími právní předpisy.

Předmětem této diplomové práce je právní úprava exekučního řízení prováděného podle exekučního řádu - zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti. Práce je rozdělena na tři části. Část první se zabývá obecnými otázkami exekučního řízení (jeho charakteristikou, terminologií, střetem exekucí, zásadami). Těžiště práce spočívá v části druhé, pojednávající obecnějších otázkách exekuce, vztahu k občanskému soudnímu řádu a dále o úloze soudu, osobě exekutora, jeho postavení, a odpovědnosti, struktuře jeho činnosti, a třetí, kde byly vybrány dva aspekty exekuce podle exekučního řádu (součinnost a náklady exekuce).

Diplomová práce si rozhodně neklade za cíl zevrubně pojednat o exekučním řízení podle exekučního řádu jako celku, nýbrž vycházejíce z mých vlastních zkušeností z působení v exekutorském úřadu, byly vybrány některé aktuální aspekty exekuce, procházející proměnami.

1. EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ

1.1. Charakteristika exekučního řízení

Existence práva předpokládá současně i existenci právních instrumentů zajišťujících jeho dodržování. Tímto znakem se právo odlišuje od jiných norem společenského chování.² Jedním ze základních znaků každé právní normy je, že je pro své adresáty závazná a že lze její obsah nuceně uskutečnit. Právní norma je charakterizována jako obecně závazné pravidlo chování, uznané a vynucované státem. Má preskriptivní charakter, tj. stanoví žádoucí chování (to, co má být) prostřednictvím dovolení, zákazů a příkazů právním subjektům.³

Donucení - mocenský charakter činnosti je demonstrován mj. možností použití donucení. Jestliže některý subjekt nesplní dobrovolně povinnost danou v právním aktu, může být k tomu donucen.⁴

Ustanovení § 2 občanského soudního řádu (dále jen OSŘ) vytyčuje základní směry činnosti soudů v občanském soudním řízení. Kromě projednávání a rozhodování sporů a jiných právních věcí soudy provádějí **výkon rozhodnutí**, která nebyla splněna dobrovolně; při tom dbají, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob. Zároveň má každý právo domáhat se u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo nebo porušeno (§ 3 OSŘ a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).

Pro exekuční právo má základní význam také pojmová kategorie práva na soudní ochranu. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 stanovila ve svém článku 6 právo na spravedlivé soudní řízení a výslovně zdůraznila, že každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanskoprávních nárocích nebo závazcích. Spravedlivým projednáním věci se rozumí takové soudní řízení, které respektuje všechny procesní zásady a principy, jež tvoří součást struktury základních lidských práv a svobod bez ohledu na formulaci danou konkrétní pozitivní právní úpravou.

² *Grossová, M.* K právní úpravě výkonu rozhodnutí na peněžité plnění. *Právník*, 1999, č. 11, s. 1048

³ *Hendrych, D. a kol.* *Právní slovník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 709

⁴ *Harvánek, J. a kol.* *Teorie práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 87

Vzhledem k uvedené širší charakteristice práva na soudní ochranu se vztahuje bez rozdílu také na řízení vykonávací, která je integrální, byť relativně oddělenou částí civilního procesu jako celku. Právo na výkon rozhodnutí tvoří nepochybně součást struktury základních lidských práv a svobod, neboť subjektivní právo nelze neorganicky odloučit od jeho realizace, která je cílem a smyslem veškeré ochrany lidských práv.⁵

Účelem občanského soudního řízení je poskytnout ochranu subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům fyzických osob, právnických osob a státu. V nalézacím řízení se tak děje tím, že soud postupem upraveným v občanském soudním řádu autoritativně zjistí, zda jsou splněny podmínky vzniku a další trvající existence subjektivních nároků, a že svým výrokem ve formě usnesení, rozsudku ad. tyto nároky buď autoritativně konstituuje nebo deklaruje. V exekučním řízení je tedy realizován funkcionální aspekt občanského práva procesního, totiž zajištění vynucení autoritativně přiznaných práv a splnění jim korespondujících povinností. Exekuce je tedy procesem, procesní činností soudu a dalších zúčastněných subjektů, který směřuje ke shora uvedenému cíli.

Řízení exekuční neboli vykonávací je integrální a přesto relativně samostatnou součástí civilního procesu.⁶ Nastupuje tam, kde povinnost uložená vykonatelným exekučním titulem nebyla dobrovolně splněna. Vykonávací řízení neslouží pouze k výkonu exekučních titulů majících svůj původ v civilním procesu, ale lze jej použít i při výkonu exekučních titulů vydaných jinými orgány než soudem, tj. správními orgány ve správním řízení, správními soudy ve správním soudnictví či soukromými subjekty za podmínek stanovených zvláštními předpisy (rozhodčí nálezy, notářské a exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti).

Řízení vykonávací může a nemusí navazovat na řízení nalézací. Povinnost uložená exekučním titulem může být splněna dobrovolně, pak není co vykonávat. K výkonu rozhodnutí nemůže dojít také tehdy, pokud rozhodnutí vydaná v nalézacím řízení nejsou vykonatelná nebo pokud rozhodnutí nelze ze své povahy vykonat - povinnému není uložena povinnost něco konat či nekonat. U rozhodnutí, která nejsou vykonatelná ze své povahy - např. rozhodnutí ve věcech statusových (např. rozsudek o rozvodu není třeba vykonat) či rozhodnutí v řízení o určení existence či neexistence určitého práva nepřichází

⁵ Macur, J. Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo. Praha: C.H.Beck 1998, s. 10

⁶ Relativní samostatnost řízení exekučního a jeho nezávislost na řízení nalézacím vyplývá i z toho, že řešení sporných otázek, vznikajících v průběhu řízení exekučního nebo v souvislosti s ním, je svěženo řízení nalézacímu (jedná se o tzv. excindační, impugnační, opoziční, poddlužnické žaloby).

jejich nucený výkon v úvahu. Dále jsou to rozhodnutí, která nahrazují prohlášení vůle (podle § 161 odst. 3 OSŘ). Vykonat lze taková rozhodnutí, která ukládají povinnost k plnění. Tato povinnost může spočívat buď v povinnosti *facere* (*dare a facere*) nebo *non facere* (*omittere a pati*).

K vynucení splnění uložené povinnosti je nutná donucovací moc státu. Stát prostřednictvím svých orgánů, přinucuje povinného k plnění. I tehdy ale, není-li povinnost splněna dobrovolně, je jen na zvážení oprávněného, bude-li se domáhat nuceného splnění této povinnosti (podáním návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí či nařízená exekuce). Naopak taktéž exekuci nemusí předcházet nalézací řízení. Vyplývá to z toho, že exekučním titulem mohou být i rozhodnutí vydaná jinými státními orgány než soudy. Tak tomu je v případě, kdy se vykonávají exekuční tituly nepocházející z civilního řízení jako exekutorské zápisy, rozhodčí nálezy apod.

Jak vyplývá z výše uvedeného předpokladem pro nařízení exekuce je existence exekučního titulu, jeho vykonatelnost a doložka vykonatelnosti, přičemž soud či soudní exekutor nejsou oprávněni posuzovat samotný exekuční titul, měnit ho, doplňovat, opravovat jakýmkoli způsobem.⁷ Exekuční řízení není přezkumnou instancí řízení nalézacího.

1.2. Terminologie vztahující se k exekuci

V oblasti exekučního řízení (a můžeme říci i exekučního práva) se v literatuře setkáváme s pojmy exekuce, výkon rozhodnutí či soudní výkon rozhodnutí, civilní exekuce, (soudní) vykonavatel, (soudní) exekutor, soukromý exekutor, exekuční soud, exekuční (exekutorský) úřad ad. Pokud studujeme odbornou literaturu časopiseckou i knižní obsah těchto pojmů bývá leckdy nejasný, směřuje se, proto je třeba tyto nejasnosti vysvětlit, jelikož mají svůj původ v historii dávné i nedávné.

Předně je používán pojem výkon rozhodnutí - exekuce jakožto zákonem stanovená procedura směřující k nucení realizaci exekučního titulu. Tyto termíny jsou často užívány synonymicky.

Před účinností zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (zákon č. 120/2001 Sb.), dále jen ZSE, se autoři odborné literatury vraceli ke starší terminologii,

⁷ *Macur. cit.d., s. 17*

označující (synonymicky) řízení o výkon rozhodnutí jako řízení exekuční, i když zákonné označení podle občanského soudního řádu pro vykonávací řízení bylo výkon rozhodnutí. S účinností zákona o soudních exekutorech si termín exekuce a exekuční řízení osobuje právě tento zákon pro činnost soukromých fyzických osob nazývajících se činností exekuční (tj. nucený výkon exekučních titulů).

Termín výkon rozhodnutí má svůj původ v zákoně č. 99/1963 Sb., o občanském soudním řízení, kde původně užívaný termín latinského původu exekuce byl nahrazen termínem výkon rozhodnutí, aniž by došlo k obsahové změně tohoto názvu. Přes snahy o vymýcení názvů pocházejících z latiny byl odbornou i laickou veřejností používán stejnojmenně název exekuce i výkon rozhodnutí.⁸ Exekucí byla tradičně označována zákonem podložená donucovací činnost postihující osobní i majetkovou sféru jedince a jako taková spojována výlučně s pravomocí státu - konkrétně soudů. Činnost (exekuční) až dosud výhradně vyhrazenou soudům mohou od účinnosti ZSE vykonávat alternativně k soudům soudní exekutoři. Je třeba přesně tyto dvě alternativy donucovacího řízení rozlišovat, neboť přes společné znaky se v některých rysech významně liší.⁹

V této práci proto budu ve smyslu exekučního řádu a řádu občanského soudního užívat zákonné označení exekuce, exekuční činnost pro činnost soudních exekutorů a označení výkon rozhodnutí (popř. soudní výkon rozhodnutí) pro řízení podle části šesté OSŘ. Pokud bude dále užíváno pojmu exekuce i ve smyslu výkonu rozhodnutí, bude tak činěno v souladu s prameny a jejich originální terminologií.

Zákon o soudních exekutorech (exekuční řád) v oblasti terminologie nuceného výkonu rozhodnutí nepřinesl vyjasnění, možná právě naopak. Exekuční řád hovoří o exekuční činnosti, soudním exekutorovi. Ještě větší nejasnosti vnesl zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, když ve svém § 2 pro účely své („tohoto zákona“) vymezuje některé pojmy (exekuce, oprávněná, povinný, nařízení exekuce ad.). Podle tohoto zákona se exekucí rozumí výkon rozhodnutí nařizovaný soudem a prováděný soudem nebo soudním exekutorem, daňová exekuce nařizovaná a prováděná správcem daně a výkon rozhodnutí nařizovaný a prováděný orgánem veřejné správy. Zastavme se u počátku definice, kde zmatek v

⁸ např. viz. *Hendrych, D. a kol.* Právní slovník. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 206. Je zajímavé, že u pojmu exekuce se hovoří výhradně o soudní exekuci neboli soudním výkonu rozhodnutí a zmínka o exekuci prováděné soudními exekutory není ani zmínka. Heslo soudní exekutor ovšem slovník obsahuje (tamtéž, s. 938) a heslo exekuční příkaz (s. 209 tamtéž) je definován pouze v souvislosti s realizací daňové exekuce.

⁹ *Winterová, A. a kol.* Civilní právo procesní. 4. vydání. Praha : Linde, 2006, s. 519

termínech jen umocňuje tím, že pod termín exekuce podřazuje i soudní výkon rozhodnutí, zatímco exekuční řád se snahou odlišit právě výkon rozhodnutí a exekuci prováděnou exekutorem (podle exekučního řádu jde o tzv. exekuční činnost, kdy v rámci svého pověření exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů- § 1 odst. 2 ZSE). Sám exekuční řád se pojmem exekuce nezabývá, a proto je nutno jeho obsah dovodit z předmětu činnosti soudního exekutora - ze základních ustanovení exekučního řádu.

Podobná situace je v souvislosti s označením stran exekučního řízení, které byly původně označovány jako vymáhající věřitel a dlužník. Nová úprava z roku 1963, používaná i současnou legislativou, stejně tak exekučním řádem, označuje strany ve vykonávacím řízení termíny oprávněný a povinný.

Denní tisk ale i odborná literatura směšuje a nejasně rozlišuje osobu soudní vykonavatele a soudního exekutora. Vedle soudců se na exekučním řízení podílejí také soudní vykonavatelé (leckdy mylně nazývaní exekutory), jimž jsou svěřovány praktické úkony státního donucení (např. zabavení a soupis movitých věcí povinného, jejich prodej apod.). Ovšem nelze směšovat nesmíitelné. Postavení soudního vykonavatele a exekutora je v řízení o soudní výkon rozhodnutí a v řízení podle exekučního řádu více než odlišné. **Soudní exekutor** je fyzická osoba splňující předpoklady podle zákona o soudních exekutorech, kterou stát pověřil exekutorským úřadem. Není jasné, z jakého důvodu zákonodárce v zákoně o soudních exekutorech užil přídatné jméno „soudní“, ačkoli se jedná o osobu soukromou, mimosoudního exekutora.¹⁰ V rámci pověření exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů a další činnost.¹¹ Navíc soudní exekutor (s rozsáhlou rozhodovací pravomocí v rámci své činnosti exekuční narozdíl od soudního vykonavatele, kterému jsou soudem svěřovány některé úkony) sám většinou využívá služeb svých vlastních vykonavatelů (v tomto případě narozdíl od pojmu "soudní exekutor" nelze hovořit o "soudním vykonavatelem"), zejména při doručování listin exekučního řízení a s ním leckdy spojené mobiliární exekuci.

1.3. Druhy exekucí, střet exekucí

Ještě než se podíváme blíže na exekuci prováděné podle exekučního řádu zmíním se o jednotlivých druzích exekuce tak, jak jsou pojímány v odborné literatuře. V literatuře

¹⁰ Hlavsa, P. Třetí úvahy nad exekučním řádem. Justiční praxe, 2002, č. 5

¹¹ Hendrych, D. a kol.cit. d., s. 938

bývají rozlišovány skupiny exekucí podle právních odvětví.¹² Z hlediska právních odvětví můžeme rozlišovat následující skupiny exekucí:

- **exekuce civilněprávní** (právně upravena zákonem č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů),

- **exekuce trestněprávní** (právně upravena zákonem č. 41/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů),

- **exekuce správněprávní** neboli správní (někdy bývá rozlišena na exekuci správní v užším smyslu podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu a exekuci daňovou podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších novel).

Zásadně platí, že exekuční tituly vydané ve správním nebo daňovém řízení lze vykonat podle ZSE nebo OSŘ (§ 103 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., a § 73 odst. 3 zákona č. 337/1992 Sb.), naopak to však neplatí (trestněprávní, daňovou a správní exekuci mohou vykonávat pouze orgány, které vydaly rozhodnutí v rámci své působnosti). Rozhodnutí správních orgánů mohou být tedy vykonána jak v rámci exekuce správní, tak v rámci exekuce soudní. Vykonatelná rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají určité právo nebo postihují určitý majetek, lze vykonat soudní exekucí. Naproti tomu vykonatelná rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, která nemají majetkovou povahu, lze vykonat pouze exekucí trestněprávní.

Dále jsou rozlišovány **druhy civilních exekucí** (v rámci exekuce - výkonu rozhodnutí) podle druhu plnění:

- exekuce ukládající peněžité plnění

- exekuce ukládající nepeněžité plnění

V občanském soudním řádu je dále uveden výkon rozhodnutí o úpravě výchovy nezletilých dětí a o úpravě styku rodičů a nezletilých dětí. Soudní exekutor není oprávněn posledně jmenovaný druh vykonávat.

Jednotlivé druhy exekucí jsou sice zcela jasně odděleny, nicméně osoby dlužníků resp. povinných jsou integrovány a na jejich majetek resp. tutéž majetkovou hodnotu může být souběžně nařízena a vedena exekuce ve prospěch více věřitelů resp. povinných a to i ve více druzích exekuce. Tyto situace nejsou neobvyklé a exekutoři se setkávají v rámci své exekuční činnosti poměrně často s povinnými, kteří rozhodně nejsou v exekučním řízení

¹² Schelleová, I. Základy občanského práva procesního. Praha : Eurolex Bohemia, 2005, s. 82

nováčky a na jejichž majetek byla nařízena exekuce již ve prospěch jiného oprávněného (často např. správce daně, zdravotní pojišťovny, správy sociálního zabezpečení atd.).

Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, upravuje pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, upravuje postupy soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy při provádění exekucí v případě, že jsou exekucemi nařízenými soudem, správcem daně nebo orgánem veřejné správy souběžně postiženy tytéž věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Zákon řeší střet u jednotlivých způsobů exekuce (srážek ze mzdy, příkázání pohledávky, zde se uplatňuje zásada priority, u prodeje movitých věcí se provede ta exekuce, v níž byla nejdříve tato věc sepsána, u prodeje nemovitostí se provede ta exekuce, která byla nejdříve nařízena tak, že pořadí nařízení se řídí dnem, kdy katastrálnímu úřadu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, exekuční příkaz soudního exekutora či správce daně).

Bude-li nařízen souběžně proti témuž majetku povinného soudní výkon rozhodnutí, daňová exekuce nebo správní výkon rozhodnutí postihujících např. tutéž pohledávku povinného z účtu u peněžního ústavu, mohou být výkony rozhodnutí (exekuce) realizovány souběžně. Podle zákona, kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí se uspokojují pohledávky podle svého pořadí (§ 8 odst. 1 zákona č. 119/2001 Sb.) - jde o tzv. princip priority, přičemž pořadí pohledávek se řídí dnem, kdy bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu, exekuční příkaz soudního exekutora, exekuční příkaz správce daně nebo příslušného orgánu veřejné správy. Byla-li téhož dne bance doručeno rozhodnutí pro několik pohledávek, mají tyto pohledávky stejné pořadí; nestačí-li částka na ně připadající k jejich úplnému uspokojení, uhradí se poměrně (§ 8 odst. 2 téhož zákona) - zde jde o tzv. princip proporcionality. Tento zákon stanoví v podstatě shodná pravidla a principy pro uspokojování více pohledávek jako občanský soudní řád (§ 309 OSŘ).

Zákon o střetu exekucí neupravuje postup soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy v případech souběhu výkonu rozhodnutí podle OSŘ, nařízeného a prováděného soudem, s exekucí podle ZSE, nařízenou soudem a prováděnou soudním exekutorem, nýbrž jejich postup při souběhu výkonu rozhodnutí (§2 písm.a) nařizovaného vždy soudem a prováděného podle OSŘ soudem či podle ZSE exekutorem na straně jedné, s exekucí daňovou podle zákona č. 337/1992 Sb., případně správní podle zákona 200/1990

Sb., na straně druhé.¹³ Problém střetu soudního výkonu rozhodnutí a exekuce podle exekučního řádu tedy tento zákon neřeší. Kromě jiného (a o tom bylo již pojednáno výše) zatemňuje exekuční terminologii.

Od 1. července 2006 nabyl účinnosti zákon č. 253/2006 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád a další zákony. V § 47 se za odstavec 6 vkládá odstavec 7, který zní: „S majetkem obviněného, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění podle odstavce 1 a 2, lze v rámci výkonu rozhodnutí nakládat jen po předchozím souhlasu soudu a v přípravném řízení státního zástupce; to neplatí, je-li výkon prováděn k uspokojení pohledávky státu.” Od 1. července 2006 je tedy třeba souhlasu soudu k dražbě majetku, který je uveden v exekučním příkaze soudního exekutora. Doposud tento střet nebyl výslovně upraven ani v trestním řádu ani v zákoně č. 119/2001 Sb.

1.4. Zásady exekučního řízení

Zásady každého právního odvětví (každé odvětví je budováno na určitých zásadách a právních principech) musejí vycházet ze základních principů právního státu tj. z nedotknutelnosti základních práv a svobod, vazby zákonodárství na Ústavu a mezinárodní smlouvy a přiměřenosti práva. Princip přiměřenosti v sobě zahrnuje požadavek vhodnosti (volba prostředků, které svou povahou, druhem a vlastnostmi jsou schopny, umožňují dosáhnout žádaného cíle) a nezbytnosti (požadavek volby takového prostředku, který bude minimálním zákrokem nezbytným k dosažení stanoveného cíle).

Procesní zásady nejsou ničím jiným než právními principy v oblasti civilního procesu.¹⁴ Exekuční řízení prováděné podle exekučního řádu je začleněno do civilního procesu, a proto je nutně ovládáno shodnými zásadami, které ovládají jak civilní proces obecně, tak vykonávací řízení podle občanského soudního řádu.

Jedná se o **zásadu dispoziční**, pokud jde o zahájení řízení (vyjádřena v § 35 odst. 1 ZSE). Exekuční řízení nelze zahájit bez návrhu. Již výše bylo uvedeno, že záleží pouze na oprávněném, zda podá návrh na nařízení exekuce,¹⁵ když povinný nesplnil dobrovolně to, co mu uložil exekuční titul, a zároveň uplynula doba stanovená k plnění. Není ani nemůže být povinností např. soudu, který vydal exekuční titul, aby zjišťoval, zda povinný splnil to,

¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.7.2004, sp. zn. 20 CDO 331/2004 in: Kurka, V. Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. Praha : ASPI, 2005

¹⁴ Schelleová, I. a kol. Úvod do civilního řízení. Praha : Eurolex Bohemia, 2005, s. 161

¹⁵ v odst. 1 § 38 ZSE zřejmě došlo k chybě, když je tam zmíněn návrh na provedení exekuce, když v následujícím odstavci se již správně hovoří o návrhu na nařízení exekuce

co mu bylo uloženo.¹⁶ Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy došel exekutorovi nebo exekučnímu soudu návrh na nařízení exekuce.

Zásada projednací se projevuje v tom, že soud z úřední moci zkoumá podmínky a předpoklady nařízení exekuce. Dále se v exekučním řízení projevuje **zásada rovnosti stran**, naproti tomu je omezena zásada arbitrárního pořádku, ta je v exekučním řízení popřena natolik, že lze spíše hovořit o zásadě legálního pořádku.

Obecné zásady demokratického civilního procesu jako nezávislost a nestrannost soudu a soudců¹⁷, rychlosti a hospodárnosti řízení, materiální pravdy (s některými výjimkami - soud není oprávněn zkoumat věcnou správnost titulu ani obsahovou stránku doložky právní moci, stejně jako vykonavatel při sepisování majetku povinného není oprávněn zkoumat, zda věci, které sepisuje jsou skutečně ve vlastnictví povinného, ale musí se řídit pouze vnějšími znaky, jež nasvědčují tomu, že věci jsou v dispozici povinného), se uplatní samozřejmě i v řízení exekučním.

Kromě obecných zásad se v exekučním řízení uplatňují zásady specifické jako **zásada ochrany povinného** a **zásada ochrany třetích osob**. Podle této zásady exekuce nesmí být prováděna v rozsahu větším, než který postačí k uspokojení nároku oprávněného (jinak též **zásada přiměřenosti** podle § 263 odst. 1 OSŘ), popř. exekuce nesmí být prováděna způsobem, který je zřejmě nevhodný vzhledem k povaze vymáhané povinnosti (jinak též **zásada vhodnosti** podle § 264 odst. 1 OSŘ). Zde si dovoluji jen krátkou poznámku k posledně jmenovaným zásadám (ochrany a vhodnosti).

Exekuční řízení sleduje především ten základní účel, aby se věřiteli, který se stal oprávněným proto, že mu svědčí vykonatelný exekuční titul, dostalo plnění, které mu exekuční titul přiznává a k jehož dobrovolnému poskytnutí nejeví dlužník (povinný) ochotu. Z toho důvodu musí být provedení exekuce rychlé.¹⁸ Institut odkladu provedení exekuce¹⁹ souvisí se zásadou ochrany povinného, který je nějakým způsobem ohrožen, je třeba posečkat s dalším prováděním exekuce na určitou dobu než ohrožení pomine. Jde zde o ochranu povinného při současném neopomenutí zájmů oprávněného. Je to opatření

¹⁶ Hlavsa, P. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 50

¹⁷ promítající se mj. v institutu vyloučení exekutora z provedení exekuce viz. §29 ZSE

¹⁸ Eliáš, K. Odklad provedení exekuce. Právní rozhledy, 1998, č. 4, s. 157

¹⁹ Instituty odkladu exekuce (§ 54 ZSE) a zastavení exekuce (§ 55 ZSE) jsou často z pohledu věřitele považovány za "faktory ztěžující exekuci" (Novotný, P. Exekuční řád - praktická příručka pro věřitele. Praha : GRADA Publishing, 2001, s. 37) či zbytečné průtahy ze strany povinného

jen dočasné, v usnesení o odkladu je třeba uvést dobu, na kterou se provedení exekuce odkládá, po uplynutí doby se v exekuci pokračuje.

V průběhu exekuce je exekutor postaven před rozhodování o způsobu provedení exekuce. Je otázkou, do jaké míry musí být zásada vhodnosti a přiměřenosti uplatňována kategoricky např. v situaci, kdy jediným zjištěným exekucí postižitelným majetkem povinného je např. nemovitost v hodnotě neúměrně k výši pohledávky i s příslušenstvím.²⁰ Exekutor je zainteresován na výsledku exekuce - vymoženého plnění, stejně tak oprávněný podal návrh na nařízení exekuce proto, aby dlužníkem - povinným dobrovolně nesplněné plnění pomocí státního donucení vymohl. Na druhé straně je třeba brát v potaz v souladu se zásadou ochrany povinného jeho životní situaci. Je otázkou, jak by měl exekutor v takovém případě postupovat. Nicméně vydá-li exekutor více exekučních příkazů, je způsobilou obranou proti nepřiměřenému rozsahu exekuce návrh na částečné zastavení exekuce podle §268 odst. 4 OSŘ, popřípadě návrh na odklad exekuce podle § 266 odst. 2 OSŘ (R 77/2003).²¹

Dále se v exekučním řízení uplatní **zásada přednosti** (§ 279, § 280 odst. 2 OSŘ), podle níž se určité druhy pohledávek uspokojují před ostatními bez ohledu na jejich pořadí. **Zásada priority**, podle které se pohledávky uspokojují podle pořadí stanoveného na základě kritéria zohledňujícího určitý časový okamžik (ten je stanoven různě u jednotlivých způsobů provedení exekuce). Dále je exekuční řízení ovládáno **zásadou proporcionality**, podle níž se pohledávky se stejným pořadím uspokojují poměrně, podle výše uspokojované pohledávky vzhledem k sumě všech uspokojovaných pohledávek. Nad všemi zásadami exekučního řízení dluží s vědomím, že exekuční řízení představuje vážný zásah do ústavně zaručených práv a svobod subjektů, **zásada legality** vyjádřená v § 257 OSŘ. Exekuční řízení resp. řízení o výkon rozhodnutí musí být uskutečňován za podmíněk,

²⁰ R 21/1981: Posuzování vhodnosti navrhovaného způsobu výkonu rozhodnutí je významné v případech, kdy oprávněný navrhuje výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti. K otázce výkonu rozhodnutí, který je zřejmě nevhodný (§ 264 OSŘ) pro nepoměr vymáhané pohledávky a ceny nemovitosti, z níž má být uspokojení této pohledávky dosaženo taktéž Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2000, sp. zn. 20 Cdo 1919/2001: V případě, že jiným způsobem nelze pohledávku oprávněného vůbec nebo v přiměřené době uspokojit, není navrhovaný způsob zřejmě nevhodný ani tehdy, jestliže cena předmětu, z něhož má být uspokojení pohledávky dosaženo, značně přesahuje výši pohledávky.

²¹ To, že vhodný způsob exekuce stanoví soudní exekutor právě až v exekučním příkazu oproti soudnímu výkonu rozhodnutí, nelze námitku nevhodnosti zvoleného způsobu vznést v řízení o nařízení exekuce, ale jenom návrhem na její zastavení (rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 20 Cdo 166/2003). Podobně obranou proti nařízení exekuce způsoby, tedy obranou proti nepřiměřenému rozsahu exekuce, nemůže být odvolání proti usnesení o jejím nařízení, ale musí se postupovat cestou návrhu na zastavení exekuce (rozhodnutí zveřejněné pod č. 77/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek)

předpokladů, způsoby a metodami stanovenými v zákoně. Jiné než zákonem stanovené způsoby výkonu rozhodnutí nejsou přípustné.

2. CIVILNÍ EXEKUCE PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU

2.1. Pojem a účel exekuce podle exekučního řádu

Základní smysl a účel exekučního řízení spočívá v rychlém, účinném a tím i efektivním postižení majetku povinného a uspokojení práva přiznaného oprávněnému v exekučním titulu.

Exekuční řízení je prováděno státem, resp. státními orgány a od účinnosti exekučního řádu též soukromými osobami soudními exekutory. Je zvláštní součástí civilního soudního řízení. V rámci exekučního řízení plní stát ve veřejném zájmu obecné úlohy výkonu soudnictví. Veřejným zájmem je, aby byla rychle a důsledně realizována rozhodnutí soudů, popřípadě dalších státních orgánů, vydaná v nalézacím řízení. **Hlavním cílem** exekučního řízení, právě tak jako veškerého civilního procesu, zůstává poskytování ochrany soukromým subjektivním zájmům.

Současný neutěšený právní stav při vymáhání práva v naší zemi může vést nejen ke ztrátě důvěry v soudy, ale i v základy právního státu vůbec a ve svém důsledku vede k hledání praktických možností, jak vymoci oprávněnou pohledávku jinou než zákonnou cestou (pozn. Důvodová zpráva k zákonu č. 120/2001 Sb., obecná část). Pomalost a reálná nevynutitelnost přiznaných práv, která je dosud charakteristická pro české soudní vykonávací řízení, může být dokonce považována za porušení práva na spravedlivý proces podle článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950.

Exekuční řád je zásadním průlomem do pravomocí státu - zde soudů, když přenáší část svých pravomocí ve vykonávacím řízení na soukromé fyzické osoby - soudní exekutory. Od účinnosti exekučního řádu tedy nucená realizace uložených plnění přestala být jen doménou státní moci a nucený výkon rozhodnutí mohou provádět i soudní exekutoři (rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 20 Cdo 1751/2002).²²

Svou povahou je exekuční řízení procesním postupem fyzické osoby (soudního exekutora), kterou stát pověřil veřejnoprávním oprávněním spočívajícím v možnosti

²² Kindl, M., Šíma, A., David, O. Občanské právo procesní. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005, s. 25

zasáhnout do jinak právními předpisy chráněné integrity povinného, a to za účelem vymožení práva, přiznaného oprávněnému v exekučním titulu.²³

Podle tvůrců zákona měl exekuční řád přinést lepší výkon exekuční činnosti ve směru rychlosti, důslednosti při vyhledávání majetku povinného, efektivnosti, posílení právní jistoty věřitelů, odlehčení soudům. Průzkumy prováděné ve státech, kde byl institut soudního exekutora zaveden, prokázaly vyšší efektivitu vymáhání pohledávek až o 70 %. Kromě jiného toto zavedení vedlo ke snižování počtu případů nezákonného vymáhání pohledávek. I u nás byly očekávány i nepřímé preventivní účinky zákona o soudních exekutorech, tj. předpokládal se nárůst platební kázně, mimosoudních řešení konfliktů atd. Obávám se, že možná počáteční respekt k novému institutu soudních exekutorů již vyprchal a povinní tzv. chroničtí dlužníci mimosoudních řešení konfliktů nepoužívají, platební kázeň taktéž nenarostla. O tom svědčí narůstající počty nařízených exekucí (viz. příloha č. 1).

Nový zákon rozšířil náš právní řád a možnosti věřitelů o další druh exekuce, o instrument, který by měl usnadňovat pozici věřitelů při vymáhání pohledávek. Legislativních nástrojů, které by měly posloužit věřitelé k navrácení prostředků, je již dostatek, otázkou ale zůstává, jak jsou účinné a za jakých podmínek je vhodné tyto nástroje aplikovat.²⁴

2.2. Exekuční řízení jako alternativa soudního výkonu rozhodnutí

Exekuce, stejně tak jako výkon rozhodnutí, je veřejnoprávním zásahem do chráněné integrity povinného - dlužníka, zasahuje do práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, obydlí, majetku. Takto však může postupovat pouze, pokud je pro takový veřejnoprávní zásah opora v zákoně.

Exekuční řízení se rozpadá do třech základních fází:²⁵

- fáze zjišťovací
- fáze přípravná
- fáze realizační

²³ Veselý, J., Eppinger, A. Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora. Právní rozhledy, 2002, č. 5, s. 206

²⁴ Novomý, P. Exekuční řád - praktická příručka pro věřitele. Praha : GRADA Publishing, 2001, s. 7

²⁵ Veselý, J., Eppinger, A. cit.d., s. 207-208

Fáze zjišťovací zahrnuje činnost exekutora po vydání usnesení o nařízení exekuce, před vydáním exekučního příkazu. Jedná se o postup při zjišťování majetku povinného (o tomto postupu více viz. kapitola 3.1).

Fáze přípravná zahrnuje vytváření procesních předpokladů pro úspěšné provedení exekuce, jedná se o vydávání exekučního příkazu jako základního procesního nástroje exekutora, kterým je postižen majetek povinného.

Fáze realizační představuje zpeněžování zajištěného majetku povinného v rámci vymezeného způsobu provedení exekuce v exekučním příkazu. Autoři jako by opomněli fázi předcházející provedení výkonu bez níž by soudní exekutor nemohl přikročit k provádění exekuce zahrnujícímu jak zjišťování majetku, tak k vydání exekučního příkazu, stejně tak k jeho realizaci, a to stadium nařízení exekuce, které je plně v rukou soudu, který teprve v usnesení pověří konkrétního exekutora provedením té které exekuce. A zároveň opomněli fázi završující celé řízení, bez kterého by nemohl být naplněn účel exekučního řízení - uspokojení oprávněného, a sice fázi, kdy je výtěžek exekuce rozvržen mezi více oprávněných.

Rozšířením našeho právního řádu o další právní nástroj - exekuci podle exekučního řádu - mají věřitelé možnost zvolit způsob, který jim bude nejlépe vyhovovat.

Hlavním cílem zákonodárců při přijímání tohoto zákona bylo usnadnit oprávněným osobám domoci se svého plnění od svých povinných snazší cestou než skrze zdoluhavé soudní řízení, během kterého se mnohdy stane, že povinný zanikne, je na něj prohlášen konkurz, zemře atd. Je proto třeba se podívat blíže na exekuci prováděnou soudními exekutory, na jednotlivé výhody a nevýhody tohoto způsobu, které nejlépe vyniknou v porovnání se soudním výkonem rozhodnutí prováděným podle občanského soudního řádu s tím, že pomíneme otázku úrovně zdařilosti legislativního zpracování exekučního řádu. Účelem této práce ovšem není podrobně analyzovat jednotlivé shody a rozdíly mezi oběma exekucemi, proto si na následujících řádkách dovoluji poukázat na rozdíly zásadní s vědomím faktu, že exekuční řízení nutně z řízení o výkon rozhodnutí podle OSŘ vychází a odkazy na úpravu v OSŘ jsou frekventované. (Více o vztahu zákona o soudních exekutorech a občanského soudního řádu viz kapitola 2.4.)

Co se týče fáze nařízení exekuce (vs. výkonu rozhodnutí) nejvýrazněji se odlišují tím, že u exekuce je oprávněný oproštěn od povinnosti uvést v návrhu na nařízení exekuce konkrétní způsob provedení exekuce. To v řízení podle OSŘ nad míru nutnou oprávněného

zatěžuje a klade na něj vysoké nároky. Úprava činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí (§ 260 odst. 2 OSŘ) a institut prohlášení o majetku (§ 260a an. OSŘ)²⁶, zavedený novelou občanského soudního řádu (zákonem č. 30/2000 Sb.), má oprávněnému napomoci v této fázi, nicméně otázka aktuálnosti a hodnověrnosti takto získaných informací je nasnadě. V řízení podle exekučního řádu je otázka zjišťování majetku a následného výběru způsobu provedení exekuce zcela logicky ponechána na exekutorovi, jenž je pro to vybaven téměř neomezenými možnostmi zjišťování majetkových poměrů povinného. Zároveň i exekutor je oprávněn využít institutu prohlášení o majetku²⁷ (§ 53 odst. 1, 2 ZSE). Exekutor tedy není vázán případným návrhem oprávněného (i když nutno podotknout, že leckdy informace oprávněného o majetkových poměrech povinného jsou přesné a je možné přistoupit přímo k provedení exekuce konkrétním způsobem, aniž by bylo nutné zjišťovat majetek a zvyšovat tím hotové výdaje spojené s exekucí). Po nařízení exekuce nemá soud oprávnění zasahovat do volby způsobu provedení exekuce.

Navíc při exekuci podle ZSE požaduje zákon z hlediska obsahových náležitostí návrhu na nařízení exekuce uvedení resp. označení exekutora, který má být provedením exekuce pověřen (§38 odst. 1 ZSE); tento v návrhu na nařízení exekuce navržený a poté v usnesení o nařízení exekuce soudem pověřený exekutor exekuci provede (§ 28 ZSE). V souvislosti s tímto vyvstává několik problémů k zamyšlení: otázka nezávislosti exekutora, otázka, zda je soud povinen pověřit provedením exekuce navrženého exekutora,²⁸ otázka hospodárnosti řízení a účelně vynaložených nákladů v případě, kdy oprávněný navrhne exekutora ve velké vzdálenosti od povinného resp. jeho majetku.

Dále vyvstává otázka, zda s podáním návrhu na nařízení exekuce podle ZSE je spojena poplatková povinnost podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Tato otázka je řešena negativně s tím, že povinnost je spojena pouze s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí (položka 16). Tato skutečnost vyplývá mj. z faktu, že soudní exekutor není zaměstnancem státu, nese sám veškeré náklady spojené s řízením. Tyto náklady jsou

²⁶ Předchozí podání návrhu na prohlášení o majetku povinného podle § 260a a násl. OSŘ k doložení, že není jiných vhodnějších způsobů výkonu, způsobilých přinést v přiměřeném čase adekvátní výnos (§264 odst. 1 OSŘ)- není při nařízení výkonu rozhodnutí povinností oprávněného (SJ 58/2004)

²⁷ Soudní exekutor může poté, co mu bylo doručeno usnesení soudu o nařízení exekuce, před vydáním exekučního příkazu podle §47 navrhnout soudu, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o majetku (R 87/2003)

²⁸ dle názoru autorů komentáře -Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související - komentář. Praha : C.H. Beck, 2005, s. 196, soud nemůže určit exekutora dle své libovůle, a to ani v případě, kdyby byl o to oprávněným požádán.

součástí pohledávky (ve výroku usnesení o nařízení exekuce jsou zmíněny náklady exekuce určené exekutorem).

Soud je z důvodu zrychlení řízení vázán při nařízení exekuce rozdílem od úpravy v OSŘ lhůtou pro nařízení exekuce (do 15 dnů od podání návrhu soudu či předložení návrhu soudu spolu s žádostí o pověření exekutorem), samozřejmě za předpokladu, že jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady. Jde o lhůtu pořádkovou, která běží ode dne dojití řádného návrhu soudu, přičemž tento den se do uvedené lhůty nezapočítává (§ 57 odst. 1 OSŘ), proto v praxi standardní délka doby od podání návrhu, nařízení exekuce a doručení usnesení soudnímu exekutorovi se pohybuje od jednoho měsíce až dvou. Soud v usnesení exekuci na majetek povinného ve prospěch oprávněného nařídí (výrok I.) a zároveň pověří konkrétního exekutora provedením exekuce (výrok II.), aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena.

Nařízení exekuce má na rozdíl od nařízení výkonu rozhodnutí účinky tzv. generálního inhibitoria (§ 44 odst. 7 ZSE) tzn., že povinný nesmí pod sankcí neplatnosti po doručení usnesení o nařízení exekuce nakládat se svým majetkem.²⁹ Inhibitorium speciální (§ 47 odst. 4 ZSE) a arrestatoria týkající se konkrétní exekucí postiženého majetku nastupují posléze doručením daného exekučního příkazu povinnému. Povinný je tu tak omezován v dispozici se svým majetkem vlastně dvakrát (poprvé všeobecně a podruhé konkrétně), je otázkou, zda je to v rámci uspokojení oprávněného a účelu exekuce nutné. Někteří autoři³⁰ na tento fakt upozorňovali s tím, že po vydání exekučního příkazu by měl být všeobecný zákaz zrušen, na což zákon nepamatuje. Oč větší péči věnoval zákonodárce otázce, jak zablokovat majetek povinného v souvislosti s nařízením exekuce, o to méně věnoval otázce, jak majetek povinného uvolnit v případě, že pohledávka vůbec nevznikla, byla splněna dobrovolně nebo byla vymožena exekutorem.³¹

Co se týče **účastníků exekučního řízení** exekuční řád se shoduje samozřejmě s vymezením účastníků řízení při výkonu rozhodnutí (§ 36 ZSE a 255 OSŘ). Jsou jimi oprávněný a povinný a v případě, že jsou postiženy věci, majetková práva nebo jiné majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů (dále SJM), je účastníkem řízení,

²⁹ někteří autoři hovoří o zmrazení veškerého majetku povinného (Baudyš, P. Aplikace exekučního řádu z pohledu mého. Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 436). Jinde (Hlavsa, P. Třetí úvahy nad exekučním řádem. Justiční praxe, 2002, č. 5) autor upozorňuje na nelogičnost inhibitoria, v případě uspokojení práv na nepeněžitá plnění.

³⁰ Winterová, A. První úvahy nad novým exekučním řádem. Právní praxe, 2001, č. 7, s. 400

³¹ Baudyš, P. cit. d., s. 438. Autor jako pracovník ČÚZK v Praze upozorňuje mj. na problematiku výmazu poznámky z katastru nemovitostí a na to, kdo by měl informovat katastr nemovitostí o odblokování majetku povinných.

pokud jde o tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, též **manžel povinného**. Potud se dikce zákona shoduje. Zásada, že exekucí mohou být postiženy pouze majetkové hodnoty ve vlastnictví povinného, je tímto ustanovením rozšířena o majetek spadající do SJM. Hmotněprávní úpravu společného jmění manželů, jeho obsah, rozsah a modifikace ponechme stranou.

Procesní úprava postihování majetku patřícího do SJM, jde-li o závazek, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů a zákonná domněnka rozsahu SJM (ke smlouvám modifikujícím zákonný rozsah se pro účely exekuce nepřihlíží) je zakotvena³² za účelem ochrany oprávněných práv oprávněných proti účelovým dohodám dlužníků uzavřeným v úmyslu zkrácení práv věřitele na jeho uspokojení.

Zabývejme se ale účastenstvím manžela povinného v exekučním řízení. Od toho, zda a od kdy je manžel povinného účastníkem řízení se odvíjí i otázka, zda je osobou oprávněnou podat odvolání proti nařízení exekuce. Vyjdeme-li z rozdílností exekuce a výkonu rozhodnutí, nelze nesouhlasit s tím, že manžel povinného se stává účastníkem řízení až okamžikem, kdy dojde k postižení majetku ve společném jmění, tedy vydáním exekučního příkazu. V exekučním příkazu je totiž až konkretizován majetek, jenž je exekucí postižen.³³ Soudy vždy judikovaly shodně v tomto smyslu. Procesní účastenství manžela totiž nesouvisí s potencialitou postižení majetku spadajícího do SJM, ale až vydáním exekučního příkazu.³⁴ Výklad opačný, vyjádřený ve Stanovisku Nejvyššího soudu ČR (část IX.), kde je uvedeno, že „manžel povinného je osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, přichází-li v úvahu, že konkrétním exekučním příkazem může být postižen majetek ve společném jmění s povinným“, jako by nerefletoval odlišnost exekuce a výkonu rozhodnutí. V duchu takového výkladu by ve svém důsledku mohl manžel podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce vždy, pokud by nějaký majetek ve společném jmění existoval (a tak tomu bude vždy, jelikož společné jmění manželů vzniká ex lege uzavřením manželství), protože pak je nutně jeho postižení alespoň možné.

Otázka, zda je manžel povinného oprávněn podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce je řešena ve směru, že manžel povinného není oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí o nařízení exekuce a jeho odvolání musí být odmítnuto jako podané

³² § 42 odst. 1 a 2 ZSE a shodně § 262a odst. 1 OSŘ

³³ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit. d., s. 222

³⁴ tamtéž, s. 179

neoprávněnou osobou podle § 218 písm. b) OSŘ.³⁵ Účastenství manžela vyvstane až v okamžiku, kdy dojde k postižení majetkových hodnot v SJM. Do té doby je manžel povinného v postavení potencionálního účastníka.³⁶ Teprve po vydání exekučního příkazu postihujícího majetek ve společném jmění je třeba doručit usnesení o nařízení exekuce manželu povinného. Doručením exekučního příkazu spolu s unesením soudu o nařízení exekuce se tedy manžel stává osobou oprávněnou podat odvolání proti nařízení exekuce. Stejně tak není jednoty v tom, od kdy běží manželovi povinného lhůta k podání odvolání. Podle Nejvyššího soudu ČR běží lhůta k podání odvolání od doručení usnesení o nařízení exekuce, zatímco existují i názory,³⁷ že lhůta manželovi povinného běží od okamžiku doručení exekučního příkazu, i kdyby mu usnesení o nařízení exekuce bylo doručeno již před tím.

Obranou manžela povinného proti nařízení exekuce je institut zastavení exekuce popř. excindační žaloba, pokud jde o majetek v jeho výlučném vlastnictví.

Co se týče stádia **provedení exekuce** (výkonu rozhodnutí) lze zdůraznit, že tato fáze je v podstatě nejdůležitější fází z hlediska práce exekutora, kdy jak již bylo řečeno výše, exekutor po zjištění majetku povinného posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá exekuční příkaz (§ 47 odst. 1 ZSE), když narozdíl od výkonu rozhodnutí může volit více způsobů provedení exekuce najednou (vydá více exekučních příkazů), samozřejmě za dodržování zásady legality (§ 58 odst. 1 ZSE), vhodnosti a přiměřenosti. Právě tento fakt je obrovskou výhodou exekuce vedoucí k efektivitě a většímu urychlení vymožení pohledávky oprávněného.

Z hlediska vlastních způsobů provedení exekuce soudní exekutor vybírá podle povahy vynuocované povinnosti (peněžité či nepeněžité plnění) ze škály způsobů uvedených v zákoně v § 59 ZSE; jednotlivé způsoby provedení odpovídají způsobům provedení výkonu rozhodnutí podle OSŘ (§ 258 OSŘ).³⁸ Údajně speciální úprava³⁹ je stanovena v některých případech - § 60 - 72 ZSE. Bližším pohledem ovšem zjistíme, že se jedná

³⁵ tamtéž, s. 180

³⁶ Mádr, J. cit. d., s. 371

³⁷ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, tamtéž

³⁸ Zákonem č. 133/2006 Sb., byla vložena do části šesté OSŘ hlava čtvrtá (§ 320b až 320h)- příkaz k výplatě z účtu u peněžního ústavu (s účinností od 14.5. 2006), která rozšířila způsoby provedení výkonu rozhodnutí aktivnější účastí oprávněného na průběhu i výsledku vykonávacího řízení. Novelizován byl i ZSE, byl vložen § 65a.viz. Hlavsa, P. Občanský soudní řád, 4. vydání. Praha : Linde, 2006, s. 337 až 340. Je otázkou, nakolik je tato jistě dobře míněná novela OSŘ a ZSE zdařilá a nakolik bude využívána.

³⁹ Hlavsa, P. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 59

vesměs o odkazy na přiměřené použití OSŘ. Nově upravuje ZSE jediné situaci, kdy předmětem exekuce jsou patenty, průmyslové vzory, ochranné známky, různé licence. Zde je nutno připomenout, že soudní exekutor není oprávněn provádět výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí (§272 až 273a OSŘ), dále nemůže sám zřídit zástavní právo k nemovitostem, může ale dát k takovému zřízení podnět soudu (§ 66 odst. 6 ZSE).

Hovoříme-li o řízení podle exekučního řádu jako o jisté alternativě soudního výkonu rozhodnutí, nutno se dotknout problematiky vzájemného vztahu obou řízení ve vztahu k totožné pohledávce - předmětu řízení, totožným účastníkům řízení. Jde o tzv. **překážku litispendence** tj. věci zahájené. O překážku věci zahájené jde ve vykonávacím řízení tehdy, jestliže mezi týmiž účastníky pro stejnou pohledávku přisouzenou jedním rozhodnutím byl podán opětovně návrh na stejný způsob výkonu (zpráva Nejvyššího soudu ČSR, Cpj 159/79 z 18.2.1981, uveřejněnou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, č. 9-10, ročník 1981, pod poř. č. 21, str. 153/491). Takto rozhodl Nejvyšší soud v době před zavedením institutu exekuce prováděné soudním exekutorem podle exekučního řádu, proto musela být tato nová úprava v rozhodování soudů zohledněna.

Exekuční řád ve svém § 129 v rámci přechodných ustanovení stanoví možnost podat se souhlasem soudu návrh na nařízení exekuce, jestliže jeho pohledávka nebyla zcela uspokojena soudním výkonem rozhodnutí nařízeným před účinností exekučního řádu. Zde bývá diskutována otázka povahy souhlasu soudu,⁴⁰ stejně jako účinnosti zákona.⁴¹ Jak již bylo řečeno výše zákon č. 119/2001 Sb., dopadá na souběžný postih téhož majetku v rámci různých exekucí a nikoli na vymáhání téhož plnění mezi týmiž účastníky. Ustanovení § 35 odst. 3 ZSE sice stanoví překážku litispendence, ale pouze ve vztahu více exekučních řízení. Právní předpisy nedávají jasnou odpověď na otázku litispendence, proto je dán prostor judikatuře.

Z rozhodovací úlohy soudu v exekučním řízení, zejména z toho, že vydání exekučního příkazu, v němž exekutor určí i způsob provedení exekuce, předchází usnesení, jímž soud nařídil exekuci, vyplývá, že účinky překážek řízení vyplývající z možného projednávání a rozhodování téže věci mohou nastat i ve vztahu řízení o soudní výkon rozhodnutí a řízení exekučního. Účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu nemá samotné nařízení exekuce podle § 44 odst. 2 EŘ, ale v důsledku

⁴⁰ návrh znění souhlasu soudu viz. *Veselý, J., Rakovský, A. cit.d , 2002*

⁴¹ *Winterová, A. cit.d., s. 401. K otázce data rozhodného pro vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí viz. Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. s. 520*

absence způsobu provedení teprve vydání exekučního příkazu (§ 47 odst. 2, věta první ZSE).⁴²

Nejvyšší soud se otázkou věci zahájené v oblasti výkonu rozhodnutí contra exekuce zabýval vícekrát. Vždy shodně judikoval, že samotnému nařízení exekuce podle § 44 odst. 2 exekučního řádu probíhající řízení o soudní výkon rozhodnutí podle OSŘ překážku věci zahájené nevytváří; pro posouzení věci z hlediska ustanovení § 83 OSŘ (překážka věci zahájené) je určující teprve obsah exekučního příkazu.⁴³ Teprve jím totiž soudní exekutor určí, jakým způsobem bude exekuce provedena, teprve tehdy bude možno posoudit případnou totožnost způsobu postižení (soudním výkonem a exekucí) majetku povinného a totožnost předmětu, jehož se soudní výkon, resp. exekuce, bude týkat.⁴⁴

2.3. Právní prameny

Právní úprava vykonávacího řízení je charakterizována jako souhrn (procesněprávních) norem upravujících vztahy vznikající v souvislosti s vydáním aktu aplikace práva orgány výkonu soudnictví, avšak časově následující až po jeho vydání.

Současná právní úprava civilní exekuce je s účinností od 1.5. 2001, potažmo 1.9. 2001 (část první hlava třetí až osmá) upravena v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Dalšími právní předpisy upravující exekuční řízení jsou zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 118/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 331/2001 Sb., o centrální evidenci exekucí.

Subsidiárně je exekuční řízení upraveno zákonem č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen OSŘ, zejména se jedná o část šestou. Podle ustanovení § 254 odst. 1 OSŘ se na výkon rozhodnutí užije ustanovení předcházejících částí, není-li v části šesté uvedeno jinak. Podle odstavce druhého téhož ustanovení nelze přerušit řízení z důvodů uvedených v části třetí OSŘ, prominout zmeškání lhůty a dále

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.10.2004, sp. zn. 20 Cdo 1082/2004

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.9.2004, sp. zn. 20 Cdo 1481/2003

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.9.2003, sp.zn. 20 Cdo 1751/2002

podat žalobu na obnovu výkonu rozhodnutí. Další předpisy upravující výkon rozhodnutí se na exekuci podle exekučního řádu užijí podpůrně. Z dalších právních předpisů je třeba zmínit nařízení vlády č. 63/1998 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí a stanovící částku, nad kterou je mzda postižena srážkami bez omezení.

Z dalších právních předpisů souvisejících s exekucí je třeba zmínit zejména zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů a zároveň zákon č. 116/2006 Sb., insolvenční zákon (účinný od 1.7.2007), zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů a jiné předpisy.

2.4. Vztah exekučního řádu a řádu občanského soudního

Exekuce podle exekučního řádu spadá do civilního procesu a je jedním z možných způsobů nuceného výkonu rozhodnutí. Z občanského soudního řádu musí nutně vycházet (a vychází) a jen určitým způsobem modifikuje ve vícero směrech úpravu výkonu rozhodnutí v OSŘ. Proto je vztah exekučního a občanského soudního řádu nutně těsný.

Shodně jako v rozhodčím řádu (zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, dále ROZZ) je stanoveno v řádu exekučním přiměřené použití občanského soudního řádu (§ 30 ROZZ a § 52 ZSE). Zatímco v zákoně o rozhodčím řízení je stanovena spíše analogie *iuris* než *legis* a vztah zákona k OSŘ nelze považovat za vztah obecného a zvláštního,⁴⁵ zákon o soudních exekutorech hovoří o přiměřeném použití občanského soudního řádu pro exekuční řízení, není-li toto použití výslovně vyloučeno. Subsidiarita OSŘ je proklamována v obecné poloze v ustanovení § 52 odst. 1 ZSE. Ustanovení § 52 odst. 1 EŘ stanoví a umožňuje analogické (přiměřené) použití občanského soudního řádu na řízení exekuční. Systematické zařazení tohoto ustanovení do části zabývající se exekučním řízením dává napovědět, že primárně se bude subsidiárně používat občanský soudní řád pro činnost exekuční.

⁴⁵ Bělohávek, A. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 227

Občanský soudní řád je třeba přiměřeně použít tam, kde exekuční řád nestanoví něco jiného. Zároveň je tento vztah uveden např. u jednotlivých způsobů provedení exekuce (srážky ze mzdy, prodej movitých věcí a nemovitostí, prodej podniku, provádění exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité pohledávky), kde se hojně na úpravu v OSŘ odkazuje, ať už obecně bez výslovného označení ustanovení OSŘ nebo přesným odkazem na ustanovení OSŘ, která mají být použita (prohlášení o majetku, zastavení exekuce).

Některé procesní instituty upravuje exekuční řád samostatně, odlišně od občanského soudního řádu (např. exekuční titul § 40 ZSE), ačkoli odlišnost bývá považována za odlišnost pouze zdánlivou a odborníci se táží, proč tomu tak je.⁴⁶ Exekuční řád dále na několika místech opakuje ustanovení občanského soudního řádu (§ 42, § 43 ZSE), když bohužel nepřejímá znění přesně a vznikají tak pochybnosti o výkladu takových ustanovení.

Úprava vztahu exekučního řádu k občanskému je řešena často na odborném poli. Je to pochopitelné a zcela správné, neboť podle mého názoru je ustanovení § 52 odst. 1 zcela zásadním pro průběh exekučního řízení a rozhodování soudu v rámci řízení, ať už se jedná o soud exekuční, či soud odvolací.

Judikaturou soudů jsou vyvozovány závěry, zda a za jakých podmínek mohou jednotlivá ustanovení OSŘ být používána i v exekučním řízení. Jelikož rozhodování soudů bylo vlivem ne zcela povedeného znění exekučního řádu v oblasti exekučního řízení značně nejednotné a leckdy i protikladné, bylo Nejvyšším soudem ČR v zájmu jednotného rozhodování soudů vydáno stanovisko k výkladu zákona č. 120/2001 Sb. Problematikou subsidiarity se zabývá i toto stanovisko. Jeho příprava vyvolala velkou vlnu diskusí a nevolí ze strany exekutorského stavu. K subsidiaritě OSŘ se uvádí, že výklad exekučního řádu musí být podáván tak, aby byl s občanským soudním řádem slučitelný. Otázky upravené jak v OSŘ tak v ZSE mají být vykládány stejně, ale zároveň nelze přehlížet zvláštnosti úpravy exekučního řízení, které jsou odůvodněny jeho podstatou a účelem. Nicméně nelze než souhlasit, že jakkoli autoři zákona snažili o úpravu speciální samostatného exekučního řízení, to je ale na OSŘ plně závislé, a to nejen zněním § 52 odst. 1 ZSE, ale zejména stručnou úpravou jednotlivých způsobů provedení exekuce (§ 60 až 73 ZSE).⁴⁷

⁴⁶ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit.d., s. 300

⁴⁷ Hlavsa, P. Třetí úvahy nad exekučním řádem. Justiční praxe, 2002, č. 5

2.5. Úloha soudu v řízení podle exekučního řádu

Jistě se shodneme na tom, že soud hraje v řízení podle exekučního řádu velice důležitou roli. Odborná literatura se úlohou soudu a vztahem soud - soudní exekutor v mnohých publikacích a člancích zabývá. Zároveň se zabývá postavením exekutora v tomto řízení.

Úloha soudu je v exekučním řízení usnadněna tím, že není oprávněn se zabývat hmotněprávními předpoklady nároku. Snahy o omezení úlohy soudu v tomto řízení byly četné.⁴⁸ Hovoříme-li o úloze soudu v tomto řízení, předně hovoříme o jeho rozhodovací pravomoci v rámci exekučního řízení. V zásadě lze říci, že soudní exekutor by bez prvotního rozhodnutí soudu, kterým je soudem pověřen provedením exekuce, nemohl svou důležitou úlohu v exekučním řízení zastávat. Na rozhodnutí soudu závisí jeho existence.

Obecná struktura procesněprávních vztahů má ve sporném řízení trojstrannou podobu. Zahrnuje jednak soud jako mocenský orgán, který má v procesu řídicí a rozhodující postavení, jednak procesní strany, jež vystupují v roli odpůrců s protikladnými materiálními i procesními zájmy. Procesněprávní vztahy mají ve sporném řízení aspekt horizontální (mezi spornými stranami navzájem), tak vertikální (mezi soudem a každým účastníkem řízení).

Řízení exekuční má nejčastěji charakter řízení sporného, v němž vystupuje jednak soud, uplatňující svá mocenská oprávnění, jednak dvě procesní strany, vystupující v roli odpůrců. V řízení podle exekučního řádu k tomuto vztahu přistupuje ještě další subjekt - soudní exekutor, který stojí spíše na úrovni soudu, nicméně obrazně o něco níž. Soudní exekutor, jehož postavení bývá připodobňováno postavení notáře, rozhoduje v podstatě pouze o způsobu provedení exekuce, jiná rozhodnutí v exekučním řízení není oprávněn činit, ostatní rozhodnutí od počátku do konce řízení jsou v pravomoci soudu.

Exekuční soud nemůže činnost exekutora omezit jiným způsobem než tím, k němuž je příslušný podle zákona (důvodová zpráva k § 2 ZSE). V zájmu právní jistoty účastníků řízení a jednotného výkladu a aplikace exekučního řádu je třeba stanovit jasná pravidla pravomoci soudů a exekutorů. Je nezbytné zabránit situacím, kdy ve stejné procesní situaci rozhoduje jak soud tak exekutor či situaci, kdy o svých nárocích rozhoduje sám exekutor.

⁴⁸ původní návrhy zákona dávaly do rukou exekutora pravomoc rozhodovat o nařízení exekuce

Exekutorovi nemohou být soudcem na rozdíl od vykonavatele ukládány závazné pokyny, jak v exekuci postupovat (§ 58 odst. 3 ZSE). Je to záruka jeho nezávislosti. K úloze soudu v exekučním řízení jsou dvě stanoviska:

První vychází z názoru, že exekutor činí všechny úkony a rozhodnutí, které výslovně nejsou svěřeny exekučním řádem soudu. Každé exekuční řízení se zásadně dělí do fáze nařízení exekuce a fáze provedení exekuce. U některých exekucí dochází ještě k zastavení exekuce.

Fáze nařízení exekuce zahrnuje odstraňování vad návrhu, postup při místní nepříslušnosti, rozhodnutí o nařízení exekuce a rozhodnutí o dovolání proti nařízení exekuce. Úkony ve fázi nařízení exekuce jsou vesměs svěřeny do rukou soudu. Exekutor může akorát vykonávat určité úkony spojené s odstraňováním vad návrhu, pokud je návrh na nařízení exekuce podán exekutorovi a nikoli soudu. Ve fázi provedení exekuce jsou soustředěny ostatní procesní úkony, které směřují k vynucení splnění povinnosti na povinném. Exekuční řád výslovně stanoví, které z těchto úkonů činí soud, ostatní je oprávněn činit exekutor. Při nařízení a zastavení exekuce jsou veškeré úkony svěřeny soudu, u ostatních rozhoduje soud jen tehdy, pokud tak zákon stanoví. Zákon tak stanoví v následujících případech:⁴⁹

- vyloučení exekutora podle § 29
- uložení pokuty třetí osobě za neposkytnutí součinnosti podle § 34 odst. 3
- místní nepříslušnost podle § 35 odst. 2
- odstraňování vad návrhu podle § 39 odst. 1
- zastavení exekučního řízení podle § 39 odst. 2
- nařízení exekuce podle § 44 odst. 2
- ustanovení opatrovníka podle § 44 odst. 8
- změna exekutora podle § 44 odst. 9
- odvolání proti usnesení o nařízení exekuce podle § 44 odst. 10
- prohlášení o majetku podle § 53 odst. 2
- odklad exekuce podle § 54
- zastavení exekuce podle § 55 odst. 1,2
- rozhodnutí podle § 288 OSŘ podle 61 odst. 1
- rozvrh u exekuce srážkami ze mzdy podle § 61 odst. 1

⁴⁹ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K.cit.d., s. 302

- rozhodnutí podle § 316 odst. 2 podle § 62 odst. 1
- rozvrh u exekuce příkázáním pohledávky podle § 62 odst. 2
- rozhodnutí dle § 337d OSŘ podle § 66 odst. 4
- rozvrh výtěžku při exekuci prodejem podniku podle § 70 odst. 4
- rozhodnutí podle § 336n odst. 2 OSŘ podle § 66 odst. 3
- rozvrh výtěžku při exekuci prodejem nemovitostí podle § 68
- rozhodnutí podle § 338 za odst. 2 OSŘ podle § 70 odst. 2
- námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce podle § 88 odst. 3
- náklady exekuce při zastavení exekuce podle § 89
- dle judikatury krajský soud rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím vydaným v řízení exekutorem.

Druhé stanovisko se kloní k tomu, aby soud nerozhodoval jen ve shora uvedených případech, ale u každého úkonu, kde bude soud posuzovat, zda jde o úkon směřující k provedení exekuce tj., ke kterému by byl příslušný exekutor.

Soudní exekutor má ze zákona k dispozici ve fázi provádění exekuce několik procesních forem rozhodnutí v exekučním řízení, a to:

- usnesení - zejména usnesení, kterým se upravuje vedení řízení (např. usnesení o výzvě oprávněného k poskytnutí součinnosti podle § 50 odst. 1 ZSE,
- příkaz k úhradě nákladů exekuce upravující rozhodnutí o výši nákladů exekuce a nákladů oprávněného,
- exekuční příkaz - příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů exekuce uvedeném v exekučním řádu s účinky nařízení exekuce.

Exekuční příkaz je autoritativním a závazným výrokem soudního exekutora realizovaný při výkonu exekuční činnosti směřující k rychlému, účelnému a právně konformnímu uspokojení práv oprávněného,⁵⁰ přičemž proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek (§ 47 odst. 3 ZSE). Považuje se totiž za obdobu usnesení soudu, kterým se upravuje vedení řízení, kde opravné prostředky nepřicházejí v úvahu.⁵¹

Podíváme-li se na bohatou škálu rozhodnutí, která činí v exekučním řízení soud, lze spíše pochybovat o tom, že by se přetíženost soudů zavedením exekuce podle ZSE

⁵⁰ Veselý, J., Eppinger, A. Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora. Právní rozhledy, 2002, č. 5, s. 208

⁵¹ Hlavsa, P. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 63

snížila.⁵² Zpočátku účinnosti zákona se jednalo hlavně o rozhodnutí týkající se nařizování exekuce, postupem času nutně přibyla i rozhodnutí ostatní.

2.5.1. Příslušnost soudu věcná a místní

Příslušnost soudu, tedy ustanovení, který konkrétní soud bude konkrétní věc projednávat a rozhodovat, je určena exekučním řádem v ustanovení § 45 odst. 1 a 2.

Exekuční řád hovoří o tzv. exekučním soudu. Věcně příslušným exekučním soudem je v prvním stupni okresní soud resp. na roveň jemu postavený soud obvodní (obdobně ustanovení OSŘ § 9 odst. 1, kde je upravena tzv. obecná věcná příslušnost soudu v civilních věcech), nicméně úprava v exekučním řádu je úpravou zvláštní, a proto má přednost před úpravou v OSŘ. Věcně příslušným prvostupňovým soudem je tedy vždy soud okresní, takže jako prvostupňovým soud nemůže působit žádný jiný soud (krajský, vrchní) a to ani v případě, že nalézacím soudem byl soud krajský jako soud prvního stupně, kdy vydal exekuční titul, který pouze opatří potvrzením o vykonatelnosti. Krajské soudy působí v exekučním řízení jako soudy odvolací, tam kde to zákon připouští.⁵³

Věcnou příslušnost soud posuzuje v průběhu celého řízení (§ 104a odst. 1 OSŘ). Nedostatek věcné příslušnosti je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení. Usnesení, kterým byla nařízena exekuce, které by bylo vydáno věcně nepříslušným soudem, bylo by úspěšně napadnutelné odvoláním podle důvodu § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ. V případě, že dojde návrh věcně nepříslušnému soudu, postupuje soud podle § 104a OSŘ.⁵⁴ Ovšem v případě, že návrh na nařízení exekuce je adresován soudu, který ve věci rozhodoval v nalézacím řízení jako soud prvního stupně, tento soud, pokud není příslušný, potvrdí vykonatelnost rozhodnutí přímo na návrhu a ten zašle s neformálním přípisem příslušnému soudu (§ 261 odst. 3 OSŘ). Nepříslušný soud není vázán 15 denní lhůtou podle § 44 odst. 2 ZSE, neboť není exekučním soudem, a řízení je zahájeno až dojitím návrhu příslušnému soudu.

Místní příslušnost je určena zásadně podle obecného soudu povinného (§ 45 odst. 2 ZSE). U povinného fyzické osoby je obecným soudem soud, v jehož obvodu má své

⁵² shodně Hlavsa, P. cit. d.

⁵³ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit. d., s. 270

⁵⁴ Nepříslušný soud postoupí návrh na nařízení exekuce exekučnímu soudu neformálním přípisem, který se nedoručuje účastníkům a v němž uvede stručně důvody své nepříslušnosti. Soudu, jemuž byla věc takto postoupena, pak zůstává zachována možnost nesouhlasu s postoupením podle § 105 odst. 3 OSŘ. (Usnesení MěS v Praze, sp. zn. 20 Co 213/2003)

bydliště, nemá-li bydliště, soud, v jehož obvodu se zdržuje. Má-li bydliště na více místech, jsou místně příslušnými všechny soudy, v jejichž obvodu bydlí, s úmyslem zdržovat se tam trvale. U povinných právnických osob je v první řadě místně příslušným soudem ten, v jehož obvodu má povinný sídlo. Nemá-li povinný bydliště ani sídlo v České republice, je místně příslušný soud v jehož obvodu má povinný majetek, přičemž má-li majetek v obvodu více soudů, je příslušný ten z nich kterému došel návrh na nařízení exekuce jako první.

Místní nepřislusnost soud posuzuje pouze před nařízením exekuce, přičemž později ji zkoumá jen k námitce povinného, kterou musí uplatnit ve svém prvním podání soudu, což může být zpravidla odvolání proti usnesení soudu o nařízení exekuce.

Ustanovení § 11 odst. 3 a § 105 odst. 2 OSŘ se s ohledem na ustanovení § 52 odst. 1 ZSE použijí i při určení, který soud je místně příslušným exekučním soudem, neboť exekuční řád jiné ustanovení o určení místní příslusnosti v takových případech neobsahuje.

S ohledem na základní cíl exekučního řízení - uspokojení pohledávky oprávněného - lze usnesení o určení místní příslusnosti povinnému doručit nejdříve s usnesením, jímž bude rozhodnuto o návrhu na nařízení exekuce.⁵⁵

2.6. Postavení soudního exekutora

Zákonem č. 120/ 2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) byla založena nová právnická profese soudního exekutora, který vede exekutorský úřad a za úplatu vykonává na celém území České republiky za zákonem stanovených podmínek exekuční a další činnost. Česká republika se tak zařadila mezi další země, ve kterých tato právnická profese působí.⁵⁶ V těchto zemích mají věřitelé na výběr, zda budou své nároky vymáhat v exekuci prováděné soudem nebo v exekuci vedené soudním exekutorem. Soudní exekutor je fyzická osoba⁵⁷ splňující předpoklady zákona o soudních exekutorech, kterou stát pověřuje exekutorským úřadem (exekutorský úřad není ovšem v zákoně definován na rozdíl od notářského úřadu). Zároveň je to soukromá fyzická osoba vykonávající svobodné povolání nezávisle a samozřejmě za úplatu. Postavení soudního exekutora je připodobňováno postavení notáře.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.7.2004, sp. zn. 22 Nd 78/2004

⁵⁶ Institut soudního exekutora působí ve 21 státech světa. Ve Slovenské republice byl institut uzákoněn již v roce 1995 (zákonem č. 233/1995 Z. z.).

⁵⁷ na rozdíl od dražebníka podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, kde dražebníkem může být i osoba právnická

Postavení soudního exekutora má smíšenou povahu, jde na jednu stranu o soukromou osobu (v podstatě mimosoudního exekutora ač názvem soudní⁵⁸) - soukromého podnikatele se svými ekonomickými zájmy a na stranu druhou stranu o osobu mající při své činnosti postavení veřejného činitele.

Diskuse o charakteru postavení a úlohy soudního exekutora v rámci exekučního řízení a jeho vztahu k soudní moci byly od počátku zavedení tohoto institutu četné. Zákon o soudních exekutorech deleguje část pravomoci soudu na nezávislého a nestranného soudního exekutora, při zachování určitých pravomocí soudu. Přesto nelze souhlasit s názory, že exekutor je součástí soudní moci.⁵⁹ Soudnictví je vždy považováno za činnost pouze státních nezávislých soudů, které jediné podle čl. 81 Ústavy ČR mohou vykonávat moc soudní. Exekutoři nemohou vykonávat soudní činnost, nemohou být tedy součástí moci soudní.⁶⁰ Stát sice delegoval část své pravomoci na nestátní orgány - exekutory, ale je jeho povinností ponechat si v konečné instanci zákonnou soudní ochranu práv⁶¹ (vycházejíce z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).

Pojetí, že exekutor není součástí moci soudní, neodporuje ani zdánlivě protikladné ustanovení § 28, věta druhá ZSE, podle níž se úkony exekutora (v rámci provedení exekuce) považují za úkony soudu. Zde je pouze řečeno, že úkony exekutora mají stejné právní účinky a požívají stejné autority jako úkony soudu. Promítá se zde postavení exekutora jako **veřejného činitele** (§ 4 ZSE).⁶²

Soudní exekutor je podle trestního zákona (§ 89 odst. 9) veřejným činitelem. Pravomoci a ochrany veřejného činitele požívá pouze při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů (spadá pod další činnost) a při činnostech vykonávaných z pověření soudu (viz. § 76 odst. 1), za podmínky, že se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena.

Soudní exekutor se podílí na plnění společnosti a státu tím, že vykonává důležitou veřejnou funkci spojenou s rozhodovací činností. Při této činnosti zároveň používá

⁵⁸ Hlavsa, P. Třetí úvahy nad exekučním řádem. Justiční praxe, 2002, č. 5

⁵⁹ Veselý, J., Eppinger, A. Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora. Právní rozhledy, 2002, č. 5, s. 212

⁶⁰ Hlavsa, P. cit. d., obdobně Kulková, R. Střety souběžně probíhajících exekucí. Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 429, kde je exekutor dokonce považován za „pomocný výkonný orgán exekučního řízení“

⁶¹ Hlavsa, P. cit. d.

⁶² Hlavsa, P. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 36

pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. Každý veřejný činitel musí být odpovědný za plnění úkolů společnosti a státu. Aby mohl nést tuto odpovědnost, musí být vybaven potřebou pravomocí, která mu umožňuje uvedení úkoly splnit.⁶³ V pojmu pravomoci je spojen prvek moci a prvek rozhodování (R 4/1972). Osoba bez rozhodovací pravomoci není veřejným činitelem. Soudní exekutor v rámci exekuční činnosti má rozhodovací pravomoci (např. vydává exekuční příkazy a tím rozhoduje o způsobu provedení exekuce). Soudu jsou svěřeny také rozsáhlé rozhodovací pravomoci. Z postavení exekutora jako veřejného činitele vyplývá i **trestněprávní odpovědnost** exekutora (viz. kap. 2.7.2).

Trestní zákon ovšem osobu exekutora v jeho postavení veřejného činitele i chrání proti útokům na veřejného činitele (§ 155 trestního zákona), proti útokům ve formě urážek a vyhrožování (§ 156 trestního zákona). K ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení trestního zákon vyžaduje, aby byl trestný čin spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností tj. při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu.

Soudní exekutor vykonává exekuční činnost **nezávisle**, je vázán právním řádem a rozhodnutími soudů vydanými v exekučním řízení či řízení o výkon rozhodnutí. Nezávislost na státu je základním předpokladem exekutorovy nestrannosti při výkonu exekuční činnosti. Nezávislost exekutora má ale užší rozsah než nezávislost soudce.⁶⁴ Funkčně exekutor podléhá státnímu dohledu vykonávanému Ministerstvem spravedlnosti.

Záruky nezávislosti exekutora jsou dány způsobem jeho jmenování a odvolání. Odvolán může být je z důvodů uvedených v zákon. Nezávislost exekutora se projevuje též v průběhu provádění exekuce, sám rozhoduje o způsobu provedení exekuce a o postupu, který povede k vymožení pohledávky, sám vydává rozhodnutí, která zákon nesvěřuje soudu. Zde se jedná o procesní nezávislost, kdy exekutor není vázán případným návrhem oprávněného. Po nařízení exekuce soud nemá oprávnění zasahovat do volby způsobu provedení exekuce. Důležitá je i jeho přiměřená ekonomická nezávislost.

⁶³ Šámal, P., Píry, F., Řizman, S. Trestní zákon. Komentář. 4. vydání. Praha : C.H.Beck, 2001, s. 605

⁶⁴ Hlavsa, P. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 15

Exekutor ve slibu (§ 12 odst.1 ZSE), který skládá do rukou ministra spravedlnosti před svým jmenováním do exekutorského úřadu mj. slibuje, že „při výkonu exekuční činnosti bude postupovat nezávisle a spravedlivě.“

Povaha nezávislosti co do ustanovování do funkce je nezpochybnitelná, stojí však za úvahu, do jaké míry je zachována nezávislost exekutora, když je jako soukromá fyzická osoba, zainteresovaná na výsledku své činnosti, ustavena do funkce osoby, která bude provádět nucený výkon exekučního titulu, pověřením soudu na základě návrhu oprávněného. Bývá poukazováno na fakt, že exekutor není nezávislý,⁶⁵ osobu exekutora si věřitel před podáním návrhu vybere, označí v návrhu na nařízení exekuce a soud tohoto navrženého exekutora provedením dané exekuce pověří. Podání návrhu soudu zpravidla (možnost podání návrhu soudnímu exekutorovi, který tento návrh soudu spolu s neformální žádostí o udělení pověření k provedení exekuce se v praxi téměř nevyužívá) předchází jednání věřitele s exekutorem, které může vyústit v uzavření smlouvy o provedení exekuce. V rámci další činnosti může exekutor tomuto věřiteli poskytovat právní pomoc spočívající analýze situace věřitele a jeho možností uspokojení pohledávky či sepsání exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti mezi věřitelem a dlužníkem s tím, že pokud dlužník nebude plnit podle sepsaného zápisu, věřitel máje v ruce exekuční titul podá návrh na nařízení exekuce, ve kterém navrhne pověřit provedením exekuce exekutora, který exekutorský zápis sepsal.

Vzhledem k účelu civilní exekuce podle exekučního řádu v tom nevidím problém a tento postup nepovažuji za postup *contra legem* ani *in fraudem legis*. Zákon tuto možnost nevyklučuje, a exekutorský zápis je jedním z možných exekučních titulů (§ 40 ZSE).

Na druhou stranu je zde ustanovení § 29 ZSE hovořící o **podjatosti** exekutora a jeho následném vyloučení z provedení exekuce. Exekutor je povinen oznámit neprodleně soudu skutečnost, pro kterou by mohl být vyloučen (poměr k věci - sepsoval exekutorský zápis, který je exekučním titulem!, k účastníkům či jejich zástupcům - před podáním návrhu s věřitelem nyní oprávněným (resp. jeho zástupcem) jednal v rámci poskytování právní pomoci či neformálně!). Je exekutor v těchto případech povinen takové skutečnosti oznámit soudu?! To jsou jen některé nesrovnalosti, které nám úprava exekučního řádu při bližším pohledu přináší. Nedomnívám se, že by výklad měl směřovat k těmto následkům,

⁶⁵ Kulková, R.cit. d., s. 429

zároveň je třeba vždy mít na mysli smysl a účel exekučního řádu a exekučního řízení, a tím je zlepšení situace věřitelů a uspokojení jejich vymahatelných pohledávek.

V praxi se stává, že povinný se brání proti nařízení exekuce a poškození svého majetku tím, že podá kromě odvolání proti nařízení exekuce ještě námitku podjatosti proti osobě exekutora. V tomto konkrétním případě byl v námitce jako důvod mj. uveden nesprávná „místní příslušnost“ exekutora, jenž sídlil v obvodu soudu vzdáleného od místa bydliště povinné. Povinná zřejmě vlivem neznalosti zákona a neexistence odvolacího důvodu uvedla jako jediný odvolací důvod, kromě podle ní nesprávného postupu exekutora, právě tuto nepřislušnost.

Neexistuje souvislost mezi příslušností exekučního soudu a příslušností exekutora. Ten je sice jmenován do obvodu konkrétního okresního (obvodního) soudu, nicméně je na oprávněném, kterého exekutora navrhne v návrhu na nařízení exekuce, exekutor je oprávněn vykonávat svou činnost na celém území České republiky.

Postavení soudního exekutora ještě dokresluje jeho členství v Exekutorské komoře. Exekuční řád organizačně zařazuje exekutora do stavovské samosprávy. Členství v Exekutorské komoře ČR je povinné (§ 109 odst. 2 ZSE); vzniká okamžikem jmenování exekutorem, zaniká odvoláním exekutora, jeho smrtí, prohlášením za mrtvého.

2.6.1. Podmínky a předpoklady činnosti soudního exekutora

Soudní exekutor je fyzická osoba splňující předpoklady zákona o soudních exekutorech, kterou stát pověřuje exekutorským úřadem (§ 1 odst. 1 ZSE).

SE je osoba státem jmenovaná a zmocněná k výkonu exekuční činnosti. Exekutora jmenuje na návrh Exekutorské komory České republiky ministr spravedlnosti. Počet exekutorů, resp. exekutorských úřadů je omezen principem numerus clausus;⁶⁶ o počtu těchto úřadů rozhoduje ministerstvo spravedlnosti.⁶⁷ V obvodu jednoho okresního soudu může být zřízeno i více exekučních. úřadů. V současné době je stanoven počet úřadů na 320, neobsazené úřady jsou průběžně formou výběrového řízení pořádaného Exekutorskou komorou ČR doplňovány.

⁶⁶ na rozdíl od úpravy ve Slovenské republice, kde byl numerus clausus v roce 1999 novelou Exekučného poriadku zrušen v zájmu zvýšení zdravé konkurence. Umožňuje, aby byl exekutorem jmenován každý, kdo splňuje stanovené podmínky.

⁶⁷ Rozhodnutí č. 5/2001 ministra spravedlnosti o určení počtu exekutorských úřadů v České republice (Příloha č. 2)

Podmínky pro jmenování soudním exekutorem jsou následující: plná způsobilost k právním úkonům, úplné vysokoškolské vzdělání v právním oboru získané v České republice (popř. za určitých podmínek i v zahraničí), bezúhonnost, minimální tříletá exekutorská praxe a složení exekutorské zkoušky. Soudní exekutor je do svého úřadu jmenován obdobně jako notář ministrem spravedlnosti na základě návrhu Exekutorské komory České republiky, který vychází z výběrového řízení organizovaného Exekutorskou komorou ČR.

Existuje veřejný zájem, aby exekuční činnost byla vykonávána kvalifikovaně důvěryhodnými osobami, které svým jednáním a chováním v soukromém a veřejném životě nesnižují význam úřadu exekutora a zvyšují veřejnou důvěru.

V zákoně jsou dále upraveny další předpoklady výkonu činnosti exekutora : složení slibu do rukou ministra spravedlnosti a sjednání smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu (do 30 dnů po jmenování; jinak se vystavuje nebezpečí, že Komora podá ministrovi návrh na jeho odvolání).

Výkon exekutorského úřadu zaniká z důvodu následného nesplnění některé z podmínek pro jmenování, smrtí, prohlášením za mrtvého, jeho odvoláním (na vlastní žádost, jestliže nezačne do stanovené doby vykonávat činnost, atd.).

2.6.2. Struktura činnosti exekutora

V rámci pověření exekutorským úřadem exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů a další činnost (§ 1 odst. 2 ZSE). Struktura činnosti exekutora se tedy rozpadá do dvou hlavních odvětví - exekuční a další činnost. Předmětem této práce je především **činnost exekuční**. Činnost exekuční je předmětem této práce, proto se zde krátce se zastavme u činnosti další. V rámci **další činnosti** může exekutor poskytovat právní pomoc oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční činností a další činností, sepisovat listiny a sepisovat exekutorské zápisy vykonávat jinou činnost (úschova, doručování písemností soudu, vykonávání činnosti soudního vykonavatele, dobrovolná dražba movitých či nemovitých věcí, zjišťování majetku podléhajícího podle trestního řádu zajištění a správa tohoto majetku). Není možné přehlédnout ustanovení exekučního řádu, kdy exekutor může poskytnou právní pomoc nejen oprávněnému, ale i povinnému. Představa ovšem, že by tyto dvě

činnosti prováděl v totožném exekučním řízení, jak se někteří autoři obávají,⁶⁸ je myslím neodůvodněná. I když je třeba přiznat, že zákon tuto eventualitu nevylučuje. Otázkou nezávislosti exekutora jsem se zabývala již výše.

Zákonem č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech bylo rozšířeno pole pro exekutory v oblasti další činnosti, když od účinnosti tohoto zákona mohli v segmentu právních služeb konkurovat notářům i advokátům při vypracování typické smluvní agendy (sepisování dohod o vypořádání SJM, dohod o narovnání, prohlášení o veřejném příslibu, převodech nemovitosti.. atd.) tím, že byli kromě sepsání exekutorského zápisu o osvědčení skutkového děje a stavu věci oprávněni nově sepsat exekutorský zápis o právních úkonech, prohlášeních. Tento zákon rozšířil paletu činnosti exekutora. Bohužel ne na dlouho.. Zákonem č. 79/2006 Sb., byla tato činnost (s účinností od 1.4.2006) zrušena a stav se tak vrátil před účinnost zákona o finančních konglomerátech.⁶⁹

2.7. Odpovědnost soudního exekutora

2.7.1. Odpovědnost za škodu při výkonu exekuční činnosti

Exekutor může vykonávat svou činnost pouze pokud uzavřel smlouvu o odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční⁷⁰ činnosti (§ 11 odst. 1 písm. b)⁷¹ ZSE), přičemž toto pojištění musí trvat po celou dobu výkonu exekutorského úřadu. Nesplněním této podmínky by byl postup Exekutorské komory, která by ministru spravedlnosti navrhla jeho odvolání.

Exekutor odpovídá za škodu tomu, komu ji způsobil v souvislosti s exekuční a další činností, a to i tehdy, pokud byla způsobena jeho zaměstnancem (kandidátem, koncipientem, dalším zaměstnancem). V případě, že zaměstnává zaměstnance, je povinen uzavřít smlouvu o pojištění své odpovědnosti za škodu způsobenou svými zaměstnanci. Tito zaměstnanci odpovídají exekutorovi za způsobenou škodu podle předpisů pracovního práva.

⁶⁸ Novomý, P. Exekuční řád - praktická příručka pro věřitele. Praha : GRADA Publishing, 2001, s. 19

⁶⁹ Záměry směřující k omezení rozsahu další činnosti exekutorů nejsou neobvyklé. Sněmovní tisk 1189 navrhol vypuštění celé hlavy V exekučního řádu (další činnost exekutora), tzn. zlikvidování jedné z činností exekutora, s tím, že kromě exekuční činnosti by exekutorovi zůstalo pouze doručování písemností soudu a výkon činnosti soudního vykonavatele. Tím by se v podstatě exekutor stal jen dalším soudním vykonavatelem, s tím rozdílem, že nezatěžuje státní rozpočet.

⁷⁰ Pro případ způsobení škody jinou než exekuční činností nemusí být exekutor pojištěn.

⁷¹ Do 30 dnů po svém jmenování je povinen prokázat Komoře, že toto pojištění uzavřel, jinak nemůže vykonávat svou činnost.

Je nutno zmínit, že původní znění ustanovení § 32 odst. 1 ZSE odkazovalo pouze na odpovědnost za škodu při exekuční činnosti, platné znění odpovědnost rozšířilo tak, že odpovídá za škodu, kterou způsobil v souvislosti s činností podle tohoto zákona.⁷²

Exekutor odpovídá při výkonu exekuční činnosti nejen za škodu, kterou způsobil třetím osobám, ale i účastníkům exekučního řízení. Povaha odpovědnosti je objektivní s možností liberace. Liberačním důvodem je, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí,⁷³ které lze na něm požadovat.

Stát nese také odpovědnost za škody způsobené exekutorem při výkonu činností podle exekučního řádu, a sice podle ustanovení § 32 ZSE a dále § 4 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem. Stát odpovídá ale pouze za činnost exekutora, pokud jedná jako veřejný činitel tj. při sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu. Této odpovědnosti se nemůže zprostit. Za výkon další činnosti kromě sepisování exekutorských zápisů odpovídá pouze exekutor.

Odpovědnost státu a exekutora stojí vedle sebe a je jen na poškozeném, které z odpovědností se dovolává⁷⁴ a není vyloučeno, že uplatní svůj nárok nezávisle u obou odpovědných subjektů. Bude-li poškozený úspěšný u obou odpovědných osob, plněním jedné zanikne nárok vymáhat škodu po druhé z odpovědných osob. Plnil-li poškozenému stát, má proti exekutorovi regresní nárok, ovšem pouze tehdy, byla-li škoda způsobena zaviněným porušením právní povinnosti - subjektivní princip, ačkoliv samotná odpovědnost státu je odpovědností absolutní (bez možnosti liberace - § 2 zákona).

Ustanovení § 4 odst. 2 zákona o odpovědnosti za škodu vylučuje možnost náhrady škody za nezákonné rozhodnutí exekutora, ač exekutor řadu rozhodnutí při provádění exekuce vydává. Činnost soudního exekutora se totiž považuje za úřední postup.

2.7.2. Trestní odpovědnost

Z postavení soudního exekutora jako veřejného činitele jsou vyvozovány důsledky i v oblasti trestní odpovědnosti. K trestní odpovědnosti soudního exekutora se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby byl trestný čin spáchán v

⁷² Mikšovský, P. cit. d., s. 26 upozornil na tento problém

⁷³ k pojmu vynaložení veškerého úsilí R 3/83

⁷⁴ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit. d., s. 156

souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností tj. při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu.

Trestné činy veřejných činitelů jsou zařazeny do hlavy třetí mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Tato hlava chrání široké spektrum společenských vztahů, zájmů a hodnot nezbytných pro nerušený chod státu, jejich řádné činnosti. Oddíl druhý této hlavy chrání společnost i občany před úmyslným i nedbalostním porušováním povinností veřejných činitelů. Zahrnuje jednak trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele (§ 158 trestního zákona), jednak trestný čin maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti (§ 159 trestního zákona).

Není nutné se zabývat jednotlivými skutkovými podstatami a objektivními stránkami těchto trestných činů, pouze nastíním některé, které by mohly v případě soudních exekutorů přicházet v úvahu. Jedná se o výkon pravomoci způsobem odporujícím zákonu, kdy by exekutor jednal způsobem poručujícím nebo obcházejícím konkrétní zákon nebo podzákonou normu. Dále jde o překročení pravomoci, kdy vykonává činnost, která spadá do pravomoci jiného veřejného činitele nebo jiného orgánu (zde by přicházela v úvahu činnost, která je svěřena výslovně soudu a kdy by exekutor učinil úkon nespádající do jeho pravomoci.

2.7.3. Odpovědnost za kárné provinění

Kárná odpovědnost exekutora vyplývá z ustanovení § 116 odst. 2 ZSE. Spočívá v závažném nebo opětovném porušení povinnosti stanovené exekučním řádem nebo závažném nebo opětovném narušením důstojnosti exekutorského povolání. Porušení povinností plynoucích ze stavovských předpisů⁷⁵ - řádů Komory (a od února 2006 i z etického kodexu - viz. níže) vede též ke kárnému provinění. Kárná odpovědnost může též vzniknout porušením slibu skládaného před jmenováním či porušením povinnosti mlčenlivosti (§ 31 odst. 10 ZSE).⁷⁶

Posouzení chování exekutora, zda je jím narušena důstojnost exekutorského povolání, bude záležitostí volné úvahy kárné komise Komory.⁷⁷ Kárná komise má devět členů - šest volí Sněm Komory, tři členy jmenuje z řad soudců ministr spravedlnosti (tento

⁷⁵ nezaplacení členského příspěvku se považuje za kárné provinění - závažné porušení povinnosti

⁷⁶ V poslední době se rozmnožily žádosti zejména Policie ČR směřované Komoře o zproštění exekutora či jeho zaměstnance povinnosti mlčenlivosti s ohledem na možnou trestnou činnost páchanou převážně povinnými. O zproštění rozhodne prezidium Komory.

⁷⁷ Hlavsa, P. cit. d., s. 123

poměr bývá kritizován). Porovnáme-li kárnou odpovědnost exekutorů a soudců (§ 86 až 90 zákona o soudech a soudcích) je odpovědnost exekutorů širší, neboť odpovídá i za nezaviněné protiprávní jednání (a contrario § 116 odst. 2 ZSE), byť závažné nebo opětovné. Výkladem a úvahou kárného senátu je třeba dojít k tomu, co za takové závažné porušení je považováno.

Ministrovi spravedlnosti přísluší na základě dohledové činnosti postavení kárného žalobce podle § odst. 4 písm. a) ZSE ve vztahu k exekutorům a kandidátům. Komora pak sama o sobě postavení kárného žalobce nemá a kárná iniciativa je omezena na podání podnětů kárným žalobcům uvedeným v § 117 odst. 4, kterými jsou ministr spravedlnosti, předseda revizí komise a předseda okresního soudu, v jehož obvodu má exekutor své sídlo a předseda okresního soudu, jehož soud vede exekuční řízení.

Vlastnímu průběhu kárného řízení se nebudu věnovat. Dojde-li kárný senát k závěru, že se exekutor provinění dopustil, rozhodne o jeho vině a uloží mu kárné opatření. Co se týče škály opatření, lze exekutorovi uložit napomenutí ústní i písemné, odvolání z úřadu a jednorázovou pokutu (na rozdíl od snížení platu soudce až na šest měsíců).

Provizorním a nikoli kárným opatřením je institut pozastavení výkonu úřadu (§ 122 ZSE) v případě zahájení trestního řízení pro úmyslný trestný čin nebo čin související s exekuční činností či po dobu výkonu trestu odnětí svobody, nejsou -li dány důvody jeho odvolání (tj. za úmyslný trestný čin nebo čin spáchaný v souvislosti s exekuční činností). Je otázkou, kdo po dobu pozastavení výkonu exekutorského úřadu, kdy exekutor nesmí vykonávat exekuční činnost, vydává rozhodnutí v exekučním řízení např. v případě delšího trestního stíhání nebo několikaletého nepodmíněného odsouzení exekutora. Soudní exekutor má sice též pro tento případ ustanoveného zástupce (§ 16 odst. 1 ZSE) z řad svých kandidátů či exekutorů jmenovaných v obvodu příslušného krajského soudu, ale ty ho mohou zastupovat zejména ve věcech, které nesnesou odkladu.⁷⁸ Fakt že exekutor je trestně stíhán či pravomocně odsouzen by mohl být považován za narušení důstojnosti exekutorského povolání (podstata kárného provinění) zřejmě až při jejich opakování. Na druhou stranu Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů ukládají exekutorům povinnost přispívat poctivým, čestným a slušným chováním k důstojnosti a vážnosti exekutorského stavu.

⁷⁸ Hlavsa, P. cit. d., s. 27

2.7.4. Dohled nad činností exekutora

Zákon o soudních exekutorech deleguje část pravomoci soudu na nezávislého a nestranného soudního exekutora, při zachování určitých pravomocí soudu. Soudní exekutor vykonává exekuční a další činnost jako svobodné povolání, přičemž zároveň z důvodu, že část pravomoci mu byla státem svěřena, podléhá státnímu dohledu. Tento dohled je výrazem specifického charakteru tohoto povolání mezi ostatními svobodnými právníckými povoláními. Je zaměřen na dodržování zákonnosti a na kvalitní výkon exekutorské činnosti.

Státní dohled nad exekuční činností a nad částí další činností (podle § 74 odst. 1 písm. b) ZSE) vykonává Ministerstvo spravedlnosti. Dohled se provádí zejména:

- a) kontrolou spisů, listin a evidenčních pomůcek exekutora
- b) sledováním dodržování zákonnosti postupů při výkonu exekuční činnosti a sledování délky exekučního řízení.

Opodstatněnost **státního dohledu** vyplývá ze skutečnosti, že stát přenesl na exekutory část svých oprávnění patřících nezávislé soudní moci. Přenesení určité části pravomocí je dostatečným důvodem pro to, aby stát současně určil, jakým způsobem se tyto oprávnění vykonávají a zároveň měl možnost přijmout opatření na odstranění zjištěných nedostatků. Nucený výkon soudních a jiných rozhodnutí patří do pravomoci soudů. Zákonem byla část této pravomoci svěřena fyzické osobě, která vykonává tuto činnost jako svobodné povolání, a proto je nutné zabezpečit státní dohled. Stát dohlíží na činnost soudních exekutorů jen tam, kde je jejich činnost výkonem veřejné moci tj. při výkonu exekuční činnosti a při sepisování listin podle § 74 odst. 1 písm. b). Stát však dále vykonává dohled i při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle § 76 odst. 1, protože mu přísluší dohled nad činností soudů podle § 123 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

Státní dohled se však neuplatní v ostatních činnostech, které vykonává exekutor, např. poskytování právní pomoci, konání dobrovolných dražeb. Exekuční řád nestanoví meze a rozsah výkonu dohledu,⁷⁹ a proto je třeba při výkonu dohledu vycházet z charakteru činnosti exekutora. Proto při kontrole exekuční činnosti, která je vykonávána nezávisle (§ 2 ZSE), je při výkonu vázán právním řádem a jeho úkony jsou považovány za úkony soudu. Dohled může být vykonáván pouze v rozsahu, ve kterém je dohled vykonáván ve vztahu k

⁷⁹ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit. d., s. 97

soudům (§ 123 odst. 2 a § 164 zákona o soudech a soudcích) tak, aby byl dodržen požadavek spravedlivého procesu. Dohled se zaměřuje proto na dodržování důstojnosti jednání, etiky výkonu funkce a délky exekučního řízení (zda nedochází k průtahům). Impulsem k dohledové činnosti orgánů může být stížnost fyzických a právnických osob (nejčastěji povinných) na postup soudního exekutora či dohlížející orgán postupuje z vlastní iniciativy. Do rozhodovací pravomoci exekutora nelze tímto způsobem zasahovat. Ochrannými prostředky proti rozhodnutí exekutora jsou prostředky procesní, které zákon nabízí - odvolání proti rozhodnutí exekutora, zastavení exekuce, odklad exekuce, podání vylučovací žaloby)

Exekutorská komora jako samosprávný orgán vykonává též dohled nad činností exekutora (a to provádění všech jeho činností) a nad vedením exekutorských úřadů. Komora též Ministerstvu spravedlnosti poskytuje součinnost při výkonu státního dohledu.

Komora i ministerstvo se zaměřují na údaje o skladbě činnosti exekutorů, jejich efektivnosti, délce řízení. Dohled Komory je zaměřen i na dodržování stavovských předpisů vydávaných komorou. Jedná se o tzv. řády - Organizační, Kancelářský, Kárný, Volební, Zkušební atd. Kancelářský řád (ze dne 23. 5. 2002) podrobně stanoví podmínky pro označení úřadu, vedení kancelářských pomůcek, používání razítek, úschovy spisů apod.

Stavovským předpisem Prezidia EK ČR ze dne 5.8.2003 byla jako poradní orgán prezidia zřízena Dohledová a stížnostní komise. Dne 15.4. 2005 dne byl přijat stavovský předpis, kterým se zřizuje Kontrolní komise Exekutorské komory ČR jako poradní orgán prezidia Komory při provádění jeho dohledové pravomoci, stanoví postup pro evidenci a vyřizování stížností na soudní exekutory, exekutorské kandidáty, exekutorské koncipienty a ostatní zaměstnance soudních exekutorů. Kontrolní komise je oprávněna činit šetření a provádět kontrolní úkony a opatření v dotčených exekutorských úřadech. Při vyřizování stížnosti fyzické či právnické osoby je dotčený exekutor vyzván tajemníkem Kontrolní komise, aby se ke stížnosti do 14 dnů vyjádřil, svá tvrzení doložil důkazy, zejména listinami ze spisu.⁸⁰ Exekutor je povinen výzvě vyhovět. Stěžovatel je poté vyrozuměn o výsledku šetření. V praxi exekutorských úřadů se vyskytly i případy tzv. „profesionálních stěžovatelů,” kteří svými podáními bombardují zároveň jak orgány Komory, tak orgány státního dohledu, ale i exekuční soud.

⁸⁰ Příloha 1 ukazuje počty stížností na exekutory podané k Exekutorské komoře ČR

Exekutorská komora dbá i o **otázky etické**. Po déle trvající debatě v rámci exekutorského stavu byl v únoru letošního roku přijat etický kodex Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů.⁸¹ Tento lex artis zakotvuje povinnosti jak obecné povinnosti přispívat k vážnosti a důstojnosti stavu, postupovat nezávisle, svědomitě a pečlivě, tak povinnosti exekutora k exekutorskému stavu, koncipientům (např. poskytovat přiměřenou mzdu), při vedení kanceláře exekutorského úřadu (zákaz zřizování poboček úřadů), označování exekutorského úřadu atd. Zajímavou částí (část Pravidla soutěže exekutorů) je otázka nabízení služeb soudních exekutorů prostřednictvím reklamy, kde jsou dány závazné podmínky pro inzerci služeb soudního exekutora ve sdělovacích prostředcích. Reklama na činnost exekutorů se objevuje zejména v tištěných odborných časopisech zaměřených na problematiku úpadku a dražeb (např. Noviny pro konkurz a vyrovnání, Konkurzní noviny apod.). Dále je zajímavý zákaz poskytnout či přijímat úplatu nebo jinou výhodu za doporučení či zprostředkování exekuční nebo další činnosti (čl. 25). Tento zákaz vychází pravděpodobně z praxe. Znění připomíná dikci úplatkářství obsaženou v trestním zákoně - trestný čin přijímání úplatku a podplácení (§ 160 a 161 trestního zákona). Možnost svobodné volby exekutora je upravena v čl. 24 (Exekutor je povinen se zdržet každého jednání, kterým by se osobám požadujícím poskytnutí exekuční či další činnosti ztěžovala nebo znemožňovala svobodná volba exekutora).

K úpravě etického kodexu lze poznamenat, že ač je úprava je střípkovitá, kusá, dalo by se v některých částech i kazuistická, jeho přijetí je pokrokem a důkazem toho, že exekutorský stav se nad těmito otázkami zamýšlí a bere je v potaz. Na druhou stranu je třeba nespolehat na tuto úpravu a dávat důraz na charakter a osobnost každého exekutora. Toto povolání je poměrně zneužitelné a nebezpečné⁸² a činnost vykonávaná exekutory může sloužit nejen oprávněným zájmům věřitelů, ale i dlužníkovým zájmům nečistým vedoucím k poškozování věřitelů. Exekutor je tím, že je plně existenčně finančně závislý na objemu své práce a dosažených výsledcích, v tomto směru ohrožen více než ostatní právnické profese. V rámci výchovy exekutorů (koncipientů) by měl být proto kladen na tento aspekt důraz.

⁸¹ Příloha 3

⁸² Boháček, M. Čemu také slouží exekuce na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 423

3. VYBRANÉ OTÁZKY CIVILNÍ EXEKUCE PODLE EXEKUČNÍHO ŘÁDU

Jelikož rozsah této práce je účelně omezen a nelze podrobně rozebrat všechny úhly tématu, budu se na následujících několika stránkách věnovat několika vybraným aktuálním tématům, mezi něž patří otázky poskytování součinnosti třetími osobami soudním exekutorům, nákladů exekuce a odměny exekutora.

3.1. Poskytování součinnosti třetími osobami

Smyslem a účelem exekučního řízení je maximální uspokojení judikovaných práv oprávněného prostřednictvím rychlé, flexibilní a překvapivé exekuce, která postihuje majetek povinného neočekávaně při zachování zákonných postupů.⁸³ Soudní exekutor v exekuční věci, jejíž provedením byl pověřen, činí i bez návrhu úkony směřující k jejímu provedení (§ 46 odst. 1 ZSE). Poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena (§ 47 odst. 1 ZSE). Aby mohl učinit kvalifikované rozhodnutí o tom, jakým konkrétním způsobem bude exekuce provedena a který majetek povinného zajistí - postihne exekučním příkazem (popř. více příkazy najednou), musí nejprve zjistit, jaký exekucí postižitelný majetek povinný vlastní. Může sice vyzvat oprávněného, aby navrhl, jakým způsobem má exekuci provést (taková informace oprávněného o majetku povinném může být přesná a k provedení exekuce dostačující) či nahlédnout do soudního spisu obsahujícího prohlášení o majetku povinného nebo soudu navrhnout, aby povinného vyzval k takovému prohlášení (§ 53 odst. 1 a 2 ZSE), ale ve většině případů, jelikož je zainteresován na výsledku exekuce, bude potřebovat co nejaktuálnější a nejúplnější informace o povinném, které povedou k uspokojení pohledávky oprávněného. Přenosem některých pravomocí státu (soudů) na exekutory zákon svěřil širokou pravomoc obrátit se na různé subjekty s dotazy ohledně majetku a pobytu povinného - institut součinnosti třetích osob. Soud v řízení o výkonu rozhodnutí má také obdobné nástroje (§ 128, 129, 260a OSŘ), ale charakter výkonu rozhodnutí je z hlediska provedení exekuce - výkonu rozhodnutí jiný.

Soudní exekutor je oprávněn vyžadovat součinnost - sdělení o majetku povinného a údajů potřebných k provedení exekuce od široké škály subjektů, které mají povinnost požadované údaje sdělit. Jedná se o soudy, orgány státní správy a samosprávy, obcí a

⁸³ Veselý, J., Eppinger, A. cit.d., s. 212

jejich orgánů, notáře, advokáty (problematika prolomení povinnosti mlčenlivosti), právnické a fyzické osoby, dále orgány Policie ČR, banky⁸⁴, spořitelny, pobočky zahraničních bank, pojišťoven, obchodníky s CP, penzijní fondy, poštovních úřadů, provozovatelů telekomunikačních služeb, vydavatelů tisku, dopravců a zasilatelů.

Osoby, které vedou evidence osob nebo jejich majetku, mají povinnost sdělit exekutorovi vyžádané údaje. Přehled subjektů je pouze demonstrativní, a osoby, které tyto evidence vedou mohou být založeny jak veřejným právem, tak soukromým právem. Informace významné z hlediska exekuce jsou např. vedeny katastrem nemovitostí, registrem motorových vozidel, orgánem správy sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovny, centrální depozitář.

Exekučním řádem a dílčími novelami některých dalších zákonů byla za účelem zlepšení vymahatelnosti práva prolomena ve vztahu k exekutorovi jednotlivá ustanovení právních předpisů zakotvujících povinnost mlčenlivosti těchto subjektů (bank, správců daně, orgánů sociálního zabezpečení, zdravotních pojišťoven atd.).

Jelikož je exekuce spojena s různými formami donucení a zásahu mj. do majetkové sféry osob, je exekutor resp. exekutorský kandidát, koncipient nebo vykonavatel vystaven nebezpečí útoků na svou osobu povinnými.⁸⁵ Proto je Policie ČR povinna poskytovat součinnost soudnímu exekutorovi při výkonu exekuční činnosti. Poskytuje mu ochranu, nemůže-li z důvodu ohrožení života či zdraví výkon rozhodnutí provést, požádá-li o její poskytnutí.⁸⁶ Jedná se hlavně o případy v souvislosti s postihováním movitého majetku povinného při jeho soupisu v domácnosti nebo sídle povinného a zajištění sepsaného majetku, při odebrání věci, vyklizení nemovitosti, vydání movitých věcí atd.

K provedení exekuce není jen třeba zjistit informace o majetku povinného, ale také jedná-li se o fyzickou osobu, informace o jeho pobytu, rodinném stavu atd. V současné době slouží k tomuto účelu informační systém evidence obyvatelstva a registr rodných čísel (centrální evidence obyvatel). Výrazným pokrokem a zrychlením práce exekutorů v této oblasti je možnost tyto informace získat v elektronické podobě tzv. dálkovým

⁸⁴ Velmi diskutovanou otázkou je poskytování informací o účtech manžela povinného. *Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K.* cit. d., s. 161

⁸⁵ Případy fyzického napadení či dokonce ublížení na zdraví (např. střelnou zbraní) se stávají stále častěji.

⁸⁶ Obdobně, ale mnohem podrobněji je zakotvena ochrana vykonavatele při výkonu rozhodnutí (čl. 9 Instrukce ministerstva spravedlnosti č.j. 1360/95--OOD, kterou se vydává Řád pro soudní vykonavatele).

přístupem (účinnost novely od 1.4. 2004).⁸⁷ Nebezpečí zneužití těchto informací je zabezpečeno tím, že dálkový přístup je poskytován prostřednictvím Exekutorské komory ČR a exekutoři jsou povinni zachovávat povinnosti k zajištění ochrany osobních údajů.⁸⁸

Otázka identifikace povinného - fyzické osoby (debaty o tom, jakým způsobem má či může být povinný identifikován probíhají) je podstatná pro žádosti o součinnost,⁸⁹ ale i pro možnost splnění zákonné povinnosti exekutora doručit usnesení o nařízení exekuce úřadům a institucím uvedeným v § 44 odst. 3 ZSE. Všem těmto institucím a osobám je třeba usnesení doručit, byť by majetek u nich evidovaný později exekučním příkazem nebyl postižen.

Usnesení o nařízení exekuce se například doručuje katastrálnímu úřadu, v obvodu jehož územní působnosti se nachází sídlo soudu, který exekuci nařídil. Příslušný katastrální úřad na základě této listiny zapíše poznámku ke všem nemovitostem ve vlastnictví či spoluvlastnictví povinného na území celé republiky. Pokud povinný je nedostatečně identifikován (není v usnesení uvedeno jeho rodné číslo), katastrální úřad neprovede zápis poznámky a vyzve exekutora k doplnění této informace.

Informace o trvalém pobytu popř. sídle povinného jsou určující též pro účinné doručení písemností exekučního řízení. Klíčovou záležitostí pro postup v exekučním řízení je právní moc usnesení o nařízení exekuce. Některé exekuční soudy vyžadují pro vyznačení právní moci na usnesení doložení výpisu z centrální evidence obyvatel a odmítají vyznačit doložku, pokud bylo doručováno zejména prostřednictvím držitele poštovní licence na adresu v registru neuvedenou.

Nově (s účinností od 1.4. 2006) se možnosti dálkového přístupu obohatily o přístup do registru Ministerstva financí a lze tak významně urychlit získání informací o povinných - účastnících stavebního spoření a penzijního připojištění. Dále touto novelou byly vyřešeny obtíže se získáváním informací od Všeobecné zdravotní pojišťovny. Tyto pokroky⁹⁰ vedou k tomu, že se zvyšuje pravděpodobnost uspokojení oprávněného tím, že exekuce bude provedena na základě rychle získaných a hlavně aktuálních informací.

⁸⁷ Do té doby získání těchto informací (a jednalo se hlavně o údaj rodného čísla povinného, bez kterého nebylo možné v provádění exekuce pokračovat) v písemné podobě od Ministerstva vnitra bylo spojeno leckdy až s ročními průtahy. Na druhou stranu rozsah informací získaných dálkovým přístupem do CEO byl výrazně omezen.

⁸⁸ Stavovský předpis Exekutorské komory ČR ze dne 10.8. 2004, kterým se stanoví postup soudních exekutorů, příp. pověřených zaměstnanců exekutorských úkolů souvisejících se zpracováním osobních údajů vedených v informačním systému Centrálního registru evidence obyvatel

⁸⁹ Některé úřady odmítají součinnost z důvodu nedostatečné identifikace povinného (rodné číslo či datum narození).

⁹⁰ byt' získání informací je prozatím poněkud krkolomné

Možnosti dálkového přístupu k informacím se budou dále rozšiřovat. Probíhají jednání o zpřístupnění informací z bankovního registru a zvažuje se předávání některých údajů úřadů práce soudním exekutorům úřadů práce způsobem umožňujícím dálkový přístup.⁹¹ Zde je třeba připomenout, že vždy se jedná o informace potřebné k provedení exekuce. S tímto trendem by však měla jít ruku v ruce technologie ochrany dat a osobních informací znemožňující jejich zneužití. (Diskutuje se také nebezpečí centralizace dat o občanech).

K **náležitostem žádosti** soudního exekutora o součinnost je třeba říci, že žádost musí být písemná, povinný v ní musí být dostatečně identifikován a exekutor musí doložit své oprávnění k provedení exekuce tzn. každou takovou žádost doložit usnesením o nařízení exekuce, kde je jako exekutor pověřen jejím provedením. Zde musím poukázat na rozličné nároky a nejednotný přístup jednotlivých dožadovaných subjektů na toto prokazování pověření. Zatímco některým úřadům a bankám postačuje soudním exekutorem ověřená kopie takového usnesení, jiné banky tvrdohlavě zcela bez právního důvodu vyžadují originály takových usnesení (ač se jedná o opis).⁹² Některým subjektům postačuje soudním exekutorem ověřená kopie usnesení o nařízení exekuce, ale vyžadují, aby byla opatřena otiskem kulatého úředního razítka a podpisem exekutora.⁹³ Sdělení exekutorovi je zásadně **bezplatné** (§ 34 ZSE).

Porušením povinnosti poskytnout vyžádanou součinnost je založena povinnost k náhradě škody, která tímto oprávněnému či exekutorovi vznikla. Všechny třetí osoby jsou povinny poskytnout exekutorovi potřebnou součinnost bez zbytečného odkladu, jinak odpovídají exekutorovi za škodu. Za nesplnění povinností poskytnout potřebnou součinnost může soud na návrh exekutora uložit třetím osobám pořádkovou pokutu (podle § 53 OSŘ).

Institut součinnosti je pro zdařilý průběh exekuce velice důležitý a to, že dochází k proměně forem jejího poskytování směrem k elektronizaci, přináší kromě zrychlení i ne nepodstatné snižování nákladů exekuce.

⁹¹ V souvislosti s rozvojem informační společnosti je jen otázkou času, kdy se začne uvažovat např. o vedení elektronických spisů.

⁹² Judikatura dovodila, že exekutor není povinen prokazovat svoje pověření originálem či úředně ověřenou kopií usnesení; za dostačující je třeba v zásadě považovat předložení exekutorem potvrzené kopie usnesení o nařízení exekuce (Usnesení MěS v Praze, sp. zn. 16 Co 403)

⁹³ Kancelářský řád přitom nezahrnuje formální požadavek otisku úředního razítka na žádosti o součinnost (§ 9 odst. 1 a § 11 odst. 1).

3.2. Náklady exekuce a odměna exekutora

Náplní činnosti soudního exekutora je především provádění nuceného výkonu exekučních titulů, tzv. exekuční činnost (§ 1 odst. 2 ZSE) a další činnost v zákoně definovaná. Tyto činnosti vykonává soudní exekutor za úplatu (§ 3 odst. 1 ZSE). Právě v tomto prvku byla spatřována možnost, jak zefektivnit nucený výkon exekučních titulů a tím i vymahatelnost práva s tím, že soudní exekutor silně motivován právě tímto faktorem bude provádět exekuční činnost efektivněji, účinněji, rychleji, k vyššímu uspokojení pohledávek věřitelů. Zároveň je třeba připomenout, že výhodou zřízení této instituce v našem právním řádu je skutečnost, že narozdíl od nuceného výkonu uskutečňovaného soudy, se stáť žádným způsobem finančně na chodu exekutorských úřadů nepodílí.

Možná, že právě fakt, že exekutoři budou s vidinou zisku upřednostňovat pohledávky finančně pro ně výhodné před „zakázkami“ nikoli tak výhodnými a že budou věřitelé těchto menších pohledávek odsouváni na vedlejší kolej a pro ně nebude velkým rozdílem, zda se rozhodnou pro soudní výkon svého exekučního titulu nebo zvolí exekutora, byl v pozadí nechuti k zavedení tohoto institutu. Je možné, že by v této souvislosti mohla být zpochybňována otázka jeho nezávislosti, když ve své podstatě je výkon exekuční a další činnosti a chod exekutorského úřadu závislý na jeho „výkonnosti.“

Exekutor je ovšem povinen provádět exekuce podle pořadí, v jakém mu byly doručeny (§ 46 odst. 2 ZSE), nicméně kontrola toho, zda exekutor podle tohoto ustanovení skutečně postupuje či ne, je v podstatě nemožná a je otázkou, jak bude exekutor postupovat, pokud za ním přijde věřitel s exekučním titulem s tím, že s ním bude jednat o tom, že ho navrhne, aby byl pověřen jejím provedením s poukazem na to, že jeho věc opravdu „spěchá“, neboť má spolehlivé informace, že se povinný chystá v nejbližší době zcizit určitý majetek, který by byl exekvovatelný. V tomto ohledu je třeba spoléhat na to, že exekutor s vědomím toho, že je vázán zákonem a právními předpisy a zároveň Etickým kodexem (viz. výše), postupuje a bude postupovat podle zákona (§ 46 odst. 2 ZSE).

Exekutor nemá možnost vybírat poplatky obdobné soudním poplatkům, mzdové a režijní náklady spojené s provozem svěřeného exekutorského úřadu hradí soudní exekutor ze svého. Jediným zdrojem pro úhradu těchto nákladů a výdělku exekutora (při zákazu jiné výdělečné činnosti podle § 3 odst. 2 ZSE za účelem zajištění jeho nestrannosti a nezávislosti) je odměna exekutora. Hotové výdaje a ostatní náklady na konkrétní exekuci vynakládá exekutor v zájmu provedení exekuce tj. v zájmu oprávněného ze svého a teprve

následně obdrží jejich náhradu. Tomuto faktu neodporuje záloha na náklady exekuce, kterou je oprávněn od oprávněného požadovat. Pokud jde o **zálohu** na tuto odměnu, nesmí přesáhnout 30 % odměny (v případě peněžitého plnění) a 50 % odměny (v případě plněné nepeněžitého); ovšem v případě provedení exekuce rozdělením společné věci nesmí záloha přesáhnout částku 3.000,- Kč (§ 12 odst. 2 věta druhá vyhlášky č. 330/2001 Sb.). Výši zálohy a její splatnost určuje podle odstavce 1 tohoto ustanovení exekutor. Dikce zákona tak stanoví maximální hranici, minimální hranice stanovena není, to znamená, že exekutor se může rozhodnout, že zálohu po oprávněném požadovat nebude. Podle mého názoru toto ustanovení bylo účelné zejména zpočátku existence soudních exekutorů, kdy tito leckdy neměli dostatečný finanční kapitál na rozjezd úřadu a toto ustanovení jim pomohlo v začátcích jejich fungování. Podle mých zkušeností exekutoři možnosti požadovat zálohu na svou odměnu spíše nevyužívají, zejména s ohledem na fungující dlouhodobější spolupráci s věřiteli - oprávněnými disponujícími většími balíky exekučních titulů jako banky, pojišťovny, energetické společnosti, kdy jsou exekutoři zásobováni průběžně a pravidelně jsou pověřováni provedením exekuce. Spíše se exekutoři musí vyrovnat s exekucemi, které nejsou úspěšné, a kde byly zpočátku požadovány zálohy na odměnu v maximální možné míře a tyto zálohy je nutné po odpočtu zákonem stanovené odměny vracet.

V souvislosti se zálohou je třeba zmínit specifický důvod zastavení exekuce na návrh exekutora, kdy soud rozhodne o zastavení exekuce, jestliže oprávněný ve lhůtě určené exekutorem nesloží přiměřenou zálohu na náklady exekuce a soud k návrhu exekutora exekuci zastaví (§ 55 odst. 2 věta první ZSE).

Náhrada nákladů exekuce je jediným institutem primárně zajišťujícím financování exekutorských úřadů. Postavení exekutora bývá přirovnáváno k postavení notáře jakožto soudního komisaře. Ovšem zde je opomíjeno, že exekutor na rozdíl od notáře nemá zákonem garantováno rovnoměrné pověřování prováděním exekucí, a to ani ve vztahu k okresnímu soudu, v jehož obvodu má své sídlo. Musí proto vykonávat akviziční činnost a soutěžit s ostatními exekutory ve volné hospodářské soutěži. V rámci této soutěže je povinen se vyvarovat závažných porušení pravidel soutěže mezi exekutory tím, že by účtoval v rámci exekuční či další činnosti odměnu nižší než je odměna tarifní či dokonce neúčtoval odměnu žádnou⁹⁴ (též kogentní ustanovení § 3 odst. 1).

⁹⁴ čl. 15 odst. 1 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže mezi exekutory

Jak již bylo řečeno náhrada nákladů exekuce vynaložených v konkrétní exekuci i samofinancování chodu exekutorských úřadů se děje prostřednictvím náhrady nákladů exekuce (dikce zákona je nejednotná, když hovoří o náhradě, jinde o úhradě nákladů exekuce). Tento fakt je zdůrazněn v tom, že nařízení exekuce se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce i nákladů oprávněného (povinnost není samozřejmě specifikována).

Náklady exekuce tvoří odměna exekutora, náhrada vynaložených nákladů na její provedení, popř. daň z přidané hodnoty, je-li exekutor jejím plátcem.

Odměna za exekuční činnost (činnosti další se nebudeme věnovat) je stanovena buď jako tarifní podle prováděcího předpisu⁹⁵ či jako smluvní, kterou si exekutor písemně sjedná s oprávněným. Při sjednávání smluvní odměny je exekutor povinen sdělit pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů.⁹⁶ Smluvní odměna není nákladem exekuce. Smluvní odměna je nárok, který byl sjednán ve prospěch exekutora k tíži oprávněného, který nelze vymáhat na povinném.⁹⁷ Sjednáním smluvní odměny zároveň není dotčeno právo exekutora na tarifní odměnu a náhradu nákladů.

Co se týče exekuční činnosti, odměna exekutora je vypočítávána podle vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora a liší se podle druhu exekuce (provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky a nepeněžité plnění). U provedení exekuce ukládající **zaplacení peněžité částky** do základu 3 mil. Kč činí odměna exekutora patnáct procent. Jde o sazbu prostupňovanou degresivní⁹⁸, uvedené procento se v dalších vyšších pásmech snižuje. **Základem** pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění, přičemž za vymožené plnění se považuje každé plnění, které bylo učiněno po nařízení exekuce soudem⁹⁹ (po vydání usnesení o nařízení exekuce).

U provedení exekuce ukládající **jinou povinnost než zaplacení peněžité částky** (tzv. nepeněžité plnění) je odměna exekutora stanovena buď pevnými částkami podle povahy uložené povinnosti a tím způsobu provedení exekuce nebo procentuální částí.

⁹⁵ vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora

⁹⁶ čl. 7 odst. 1 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže mezi exekutory

⁹⁷ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit. d., s. 445

⁹⁸ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní. 4. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 615

⁹⁹ Toto znění je účinné od 1.8. 2006, když předtím vymoženým plněním bylo každé plnění, které povinný učinil po doručení usnesení o nařízení exekuce.

Náhrada **hotových výdajů** v souvislosti s výkonem exekuční činnosti náleží exekutorovi v paušální částce 3.500 Kč. Zahrnuje zejména soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů. Pokud výdaje překročí tuto částku, náleží exekutorovi náhrada v plné výši, má povinnost jejich výši prokázat.¹⁰⁰

Rozhodovací pravomoc exekutora se projevuje mj. v rozhodování o nákladech exekuce a nákladech oprávněného formou příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 ZSE). V tomto rozhodnutí se konkretizuje v usnesení o nařízení exekuce obecně stanovená povinnost nahradit náklady exekuce a náklady oprávněného. Náklady exekuce hradí exekutorovi povinný (princip presumovaného úspěchu¹⁰¹). Oprávněnému platí jeho náklady účelně vynaložené k vymáhání nároku. Povinný tím, že nesplnil uloženou povinnost zavinil, že exekuční řízení muselo být zahájeno, a proto odpovídá za úhradu nákladů, které při vymáhání nároku vznikly.

Výše jsme se zabývali odměnou a náklady exekuce v případě úspěšné exekuce. Daleko větší polemiky vyvstávají v případě, kdy exekuce není ukončena vymožením, ale jiným způsobem např. zastavením, a to zejména v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného. Podle ustanovení § 89 ZSE v případě zastavení exekuce může soud uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce. O nákladech exekuce tedy při jejím zastavení rozhoduje místo soudního exekutora soud, který tak činí na základě principu zavinění (§ 137 OSŘ). Zkoumání, který účastník exekučního řízení zavinil, že muselo být zastaveno, je velice problematické. Je jím oprávněný, který nebyl ve věci úspěšný a podal návrh na zastavení exekuce či povinný ač nemaje žádný exekucí postižitelný majetek? V zásadě ale v souladu s ustanovením § 3 odst. 1 ZSE soudnímu exekutorovi náleží odměna.

Exekutor vykonává v rámci svobodného povolání exekuční a další činnost jako podnikatel. Jako podnikatel by proto měl za standardní situace nést podnikatelské riziko a zvažovat hlediska efektivity svého podnikání. Tento argument však neobstojí, zohledníme-

¹⁰⁰ Uzákonění „paušálu“ taktéž s účinností od 1.8. 2006 považuje exekutorský stav za svůj ohromný úspěch mj. proto, že se vztahuje na všechny exekuce, kde dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o nákladech exekuce, ale též proto, že exekutoři měli obtíže v prokazování nákladů exekuce typu telefonáty, hromadné žádosti o součinnost atd.

¹⁰¹ Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K. cit. d., s. 421; proti příkazu k úhradě nákladů exekuce může povinný podat námitky (§ 88 odst. 3 ZSE) (k povaze lhůty k námitkám R 52/2004).

li zvláštnosti jím prováděné činnosti spočívající ve velmi omezených možnostech odmítnout provedení exekuce¹⁰² a tím v omezení jeho smluvní volnosti.

Úprava v exekučním řádu týkající se problematiky povinnosti platit náklady exekuce je neúplná a nedostatečná. Názory na zastavení exekuce pro nemajetnost povinného soudů rozhodně nevyřešilo ani Stanovisko Nejvyššího soudu ČR k výkladu zákona č. 120/2001 Sb. Vyvolalo řadu diskusí a nevole, když v části XVI., kde ve svém důsledku odsoudil (neohlížeje se na specifika jejich činnosti) exekutory k tomu, aby nesli na svých bedrech následky zastavení exekuce pro bezvyslednost, když „... nelze oprávněnému uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce; osobou povinnou k jejich náhradě exekutorovi může být jen povinný.” Tento výklad může vést k tomu, že oprávnění budou podávat návrhy na nařízení exekuce bez ohledu na jejich vymahatelnost, zatímco by výklad opačný mohl vést ke zvyšování odpovědnosti účastníků řízení spolu se zvýšením odpovědnosti při uzavírání právních vztahů.¹⁰³ Přitom riziko náhrady nákladů exekuce by měl nést oprávněný a nikoli exekutor pověřený provedením exekuce. Podle nálezu Ústavního soudu České republiky vydaný ve věci sp. zn. II ÚS 372/2004 (a obdobně I ÚS 290/05), musí být náklady exekutora uhrazeny, není možné náhradu nákladů exekutora odmítnout pro nedostatek procesního zavinění na straně oprávněného. Náklady exekuce musí hradit povinný a není-li to možné zejména při bezvyslednosti exekuce, musí být rozhodnuto o uložení povinnosti náhrady nákladů oprávněnému. V těchto ústavních stížnostech bylo podle mého názoru správně poukázáno, že rozhodnutí soudu, kterým je při zastavení exekuce pro nemajetnost uložena povinnost k úhradě nákladů exekuce povinnému, fakticky znamená, že náklady musí nést soudní exekutor, ač zastavení exekuce nezavinil.

Taktéž velice diskutovanou otázkou v oblasti náhrady nákladů exekuce je jejich náhrada v případě provedení exekuce prodejem nemovitosti či podniku povinného (část XVIII Stanoviska Nejvyššího soudu ČR k výkladu zákona č. 120/2001 Sb.). Konkrétně se jedná o otázku zařazení pohledávky exekutora na náhradu nákladů exekuce do III. rozvrhové skupiny (§ 337c odst. 1 písm. c) OSŘ).¹⁰⁴

¹⁰² podle § 30 ZSE může odmítnout požadovaný úkon, pokud žadatel o provedení exekuce nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce; může odmítnout z důvodu vedoucího k jeho vyloučení § 29 odst. 3 ZSE

¹⁰³ Mádr, J. cit. d., s. 371

¹⁰⁴ V současné době je iniciována novela ZSE v § 68 a 70 (zařazení pohledávky nákladů exekuce do I. skupiny). Více Mádr, J. cit. d., s. 372

Co se týče náhrady nákladů exekuce a odměny exekutora bylo nastíněno pouze několik málo bodů z velice složité problematiky, která ovšem je pro budoucí existenci institutu soudních exekutorů klíčová.

ZÁVĚR

Exekuční řízení je v rámci civilního procesu velice aktuálním jevem procházejícím mnoha proměnami. Tyto vždy sledují účel zvýšení vymahatelnosti pohledávek věřitelů. Vzhledem k rozsahu práce nebylo možné věnovat se celému exekučnímu řízení, proto jsem se v této práci věnovala podstatě exekučního řízení, rozdílům od soudního výkonu rozhodnutí a několika dalším vybraným aspektům exekučního řízení.

Domácnosti s nejnižšími příjmy se stále více podléhají na rostoucím zadlužení Čechů u bank. Zadlužení Čechů v úhrnu činilo na konci dubny 2006 445 miliard korun. Nejvíce se na tom podílí nárůst objemu spotřebitelských úvěrů a hypoték. ČNB upozorňuje, že u domácností s nejnižšími příjmy, splátky již existujících úvěrů omezují ostatní výdaje a schopnost spořit. Zatímco bankéři a majitelé splátkových společností stále opakují, že zadlužení Čechů je nízké, centrální banka nabádá k větší střídmosti s dluhy. S tím jak se zvyšuje zadlužení Čechů, se zvyšuje i počet lidí, kteří se dostávají do problémů se splácením svých úvěrů. Oblast nuceného výkonu exekučních titulů je a bude v souvislosti s trendy moderní společnosti oblastí rychle se rozvíjející.

Věřitel má v současné době několik alternativ, jak se domoci splnění své pohledávky. Kromě postupu soudního výkonu rozhodnutí podle části šesté OSŘ, může dosáhnout náhradního plnění tzv. nedobrovolnou dražbou - zpeněžením majetku dlužníka podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách (§ 36 až 61 zákona), popřípadě zvolit způsob vynucení plnění za využití zákona č. 120/2001 Sb. S rozšiřováním instrumentů k vymáhání povinnosti by ale měla jít ruku v ruce prevence tj. věřitelé by měli nést větší odpovědnost za smluvní vztahy a pro případ neplnění těchto smluvních vztahů využívat různé formy zajištění závazků.

Přes veškeré výhrady a nedostatky úpravy civilní exekuce podle exekučního řádu, je třeba uznat, že exekuční řád přinesl zásadní změnu pozitivním směrem na cestě ke zlepšení vynutitelnosti práva. Aby mohlo exekuční řízení nařizované soudy a prováděné soudními exekutory sloužit svému účelu, je třeba vyjasnit některé problematické okruhy a to spíše novelizací exekučního řádu než kontroverzním soudním výkladem. Na některé z nich jsem se pokusila v této práci poukázat.

Věřím, že za dobu své existence od roku 2001, institut civilní exekuce vykonávané soudními exekutory ukázal smysl a oprávněnost svého zavedení a to, že tato forma exekuce má v našem právním řádu své místo. Počáteční váhání nad smyslem a ústavností institutu soudního exekutora snad nemá již opodstatnění.

Je otázkou, zda institut soudního exekutora bude do budoucna zachován, pokud vývoj povede k zefektivňování soudního výkonu rozhodnutí, jeho rychlosti, což povede k lepší vymahatelnosti práva u nás. spolu s četnými změnami občanského soudního řádu v poslední době. Zkušenosti ze zahraničí ovšem tendence k rušení exekutorů a návratu k soudnímu výkonu rozhodnutí jako jedinému způsobu vykonávacího řízení neukazují.

Domnívám se, že exekuční činnost vykonávaná exekutory je velice vhodnou alternativou výkonu rozhodnutí prováděnému podle části šesté OSŘ a kdyby jeho existence měla vést jen k tomu, že zkosnatělý a nepružný výkon rozhodnutí bude postupně zlepšován tak, aby vyhovoval účelu civilního procesu a ochrany subjektivních práv jedinců, pak by podle mne všichni odpůrci tohoto institutu měli být spokojeni. Konečně je na věřiteli - oprávněném, na kterou instituci se obrátí a komu svěří výkon svého exekučního titulu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

I. Knižní publikace:

- Bělohávek, A.* Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Praha : C. H. Beck, 2004
- Black, H.C.* Blackův právnický slovník. I. díl. Praha : Victoria Publishing, 1993
- Brejcha, A., Sosnová, H.* Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. Praha : CODEX, 1996
- Bureš, J., Drápal, L.* Zástavní právo a soudní praxe. Praha : C. H. Beck, 1996
- Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M.* Občanský soudní řád s judikaturou. Praha : C. H. Beck, 2004
- Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M.* Občanský soudní řád. Komentář. II. Díl. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003
- Důvodová zpráva k zákonu č. 120/2001 Sb., obecná část, zvláštní část.
- Důvodová zpráva k návrhu zákona, exekučního řádu správního - obecná část
- Grossová, M.* Exekuce v současné právní praxi. Praha : Linde, 2000
- Grossová, M.* Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi. 4. vydání. Praha : Linde, 2002
- Harvánek, J. a kol.* Teorie práva. 2. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2004
- Hendrych, D.* Právnický slovník. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2001
- Hendrych, D. a kol.* Právnický slovník. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003
- Hlavsa, P.* Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha : Linde, 2004
- Hlavsa, P.* Občanský soudní řád, 4. vydání. Praha : Linde, 2006
- Hloušek, V., Šimíček, V.* Dělbá soudní moci v České republice. Brno : Masarykova Univerzita, 2004
- Holeyšovský, M.* Soudní vymáhání pohledávek. Praha : Newsletter Praha, 1995
- Holub, M., Pokorný, M., Bičovský, J.* Společní jmění manželů. Praha : Linde, 2000
- Holub, M. a kol.* Občanský zákoník - komentář. 1. svazek, § 1- 487. Praha : Linde, 2002
- Ištvánek, F.* Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání. Praha : ASPI, 2006
- Kasíková, M., Kučera, Z., Plášil, V., Šimka, K.* Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související - komentář. Praha : C.H. Beck, 2005
- Kindl, M., Šíma, A., David, O.* Občanské právo procesní. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005
- Knappová, M., Švestka, J. a kol.* Občanské právo hmotné. Svazek I. 3. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2002
- Kurka, V., Drápal, L.* Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha : Linde, 2004
- Kurka, V.* Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. Praha : ASPI, 2005
- Macur, J.* Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo. Praha: C.H.Beck 1998
- Madar, Z.* Slovník českého práva. I. díl. 2. vydání. Praha : Linde, 1999
- Mikšovský, P.* Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti - komentář. Praha : IFEC, 2001
- Novotný, P.* Exekuční řád - praktická příručka pro věřitele. Praha : GRADA Publishing, 2001
- Plecitý, V., Vrabec, J.* Občanské právo procesní. Praha : CODEX Bohemia, 1998

- Rašovská, I.* Jak být úspěšný v exekuci. Praha : ORAC, 2002
- Rychetský, P.* Několik poznámek ke stavu české justice s přihlédnutím k dělbě moci in: *Hloušek, V., Šimíček, V.* Dělna soudní moci v České republice. Brno : Masarykova Univerzita v Brně, 2004
- Schelleová, I.* Jak vymáhat dluhy právní cestou. Praha : Computer Press, 2002
- Schelleová, I.* Exekuční řízení. Praha : Eurolex Bohemia, 2005
- Schelleová, I.* Základy občanského práva procesního. Praha : Eurolex Bohemia, 2005
- Schelleová, I. a kol.* Úvod do civilního řízení. Praha : Eurolex Bohemia, 2005
- Stavínohová, J., Hlavsa, P.* Civilní proces a organizace soudnictví. Brno : Masarykova Univerzita a Doplněk, 2003
- Stavínohová, J., Macháčková, M., Michna, L.* Základy civilního procesu. Brno : Masarykova Univerzita, 2004
- Stavínohová, J.* Občanské právo procesní. Brno : Masarykova Univerzita a Doplněk, 1997
- Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.* Trestní zákon. Komentář. 4. vydání. Praha : C.H.Beck, 2001
- Prudilová, M.* Veřejné dražby a exekuce. Praha : Linde, 2001
- Tripes, A.* Exekuce v soudní praxi. 2. vydání. Praha : C.H.Beck, 2001
- Vaške, V.* Přehled judikatury ve věcech civilního řízení s mezinárodním prvkem. Praha : ASPI, 2006
- Vojtek, P.* Odpovědnost za škodu při výkonu veřejní moci. Komentář. Praha : C.H.Beck, 2005
- Vrcha, P.* Civilní judikatura - výběr aktuálních rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu ČR. 2. vydání. Praha : Linde, 2005
- Winterová, A. a kol.* Civilní právo procesní. 4. vydání. Praha : Linde, 2006
- Winterová, A., Pokorný, M., Rubeš, J.* Občanský soudní řád a předpisy související. Praha : Linde, 1997
- Winterová, A. a kol.* Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 2. vydání. Praha : Linde, 2005

II. Časopisecká literatura:

- Baudyš, P.* Aplikace exekučního řádu z pohledu mého. Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 436-441, taktéž In: Katastr a nemovitosti, C.H.Beck : Praha 2003
- Boháček, M.* Čemu také slouží exekuce na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 422-429
- Breburda, J.* Odpovědnost manželů za závazky druhého z manželů. Právní rádce, 2001, č. 6
- Dvořák, J.* Exekuční postih pohledávek. Právní rádce, 2001, č. 6
- Dvořák, J., Poledna, Z.* Exekuční postih pohledávek patřících do SJM a výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. Právní rozhledy, 2002, č. 10, s. 484-492
- Dvořák, J., Winterová, A.* K právní odpovědnosti za závazky druhého z manželů. Právní praxe, 1999, č. 9
- Eppinger, A.* Úvaha nad některými aktuálními problémy exekučního řízení. Noviny pro konkurz a vyrovnání, 2002, č. 1
- Eppinger, A.* Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce. Noviny pro konkurz a vyrovnání, 2002, č. 2

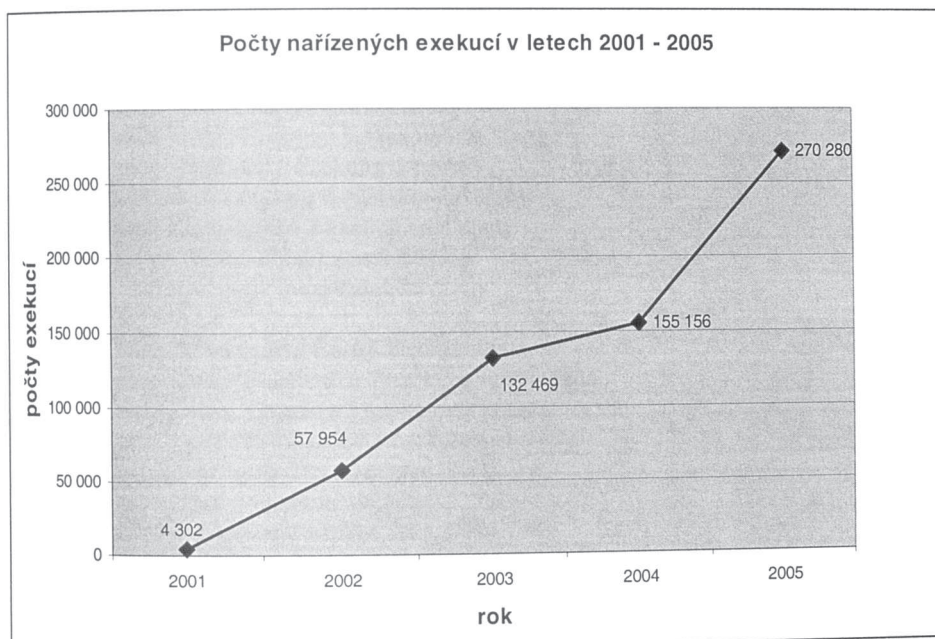
- Eliáš, K.* Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, č. 4
- Fleischer, J.* Dohody manželů podle 143a odst. 1 občanského zákoníku. *Ad notam*, 2002, č. 3
- Grossová, M.* K právní úpravě výkonu rozhodnutí na peněžité plnění. *Právník*, 1999, č. 11
- Hladký, J., Holešínský, P.* Několik poznámek k návrhu zákona o soudních exekutorech. *Jurisprudence*, 2000, č. 2
- Hlavsa, P.* Třetí úvahy nad exekučním řádem. *Justiční praxe*, 2002, č. 5
- Kozel, R.* Výkon rozhodnutí po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2000, č. 6
- Kulková, R.* Střety souběžně probíhajících exekucí. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 417-422
- Mádr, J.* Ke stanovisku Nejvyššího soudu k výkladu exekučního řádu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10
- Novotný, P.* Dražebníci a exekutoři - zástavní věřitelé, prozatím máte jasnou volbu. *Noviny pro konkurz a vyrovnání*, 2000, č. 8
- Oliva, M.* Zákon o soudních exekutorech versus dražebníci a výkon nedobrovolných dražeb. *Noviny pro konkurz a vyrovnání*, 2001, č. 17
- Podkonický, J.* Nástroj na vymáhání dluhů. *Konkurzní noviny*, 2001, č. 17
- Rakovský, A.* K soudním exekutorům. *Jurisprudence*, 2000, č. 2
- Rakovský, A.* Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného. *Právní rozhledy*, 2004, č. 20
- Salač, J.* Společné jmění manželů. *Právní praxe*, 1998, č. 9
- Smolík, P.* Prohlášení o majetku. *Právní praxe*, 2001, č. 8
- Státníková, I.* Možnosti exekučního řízení v Evropě. *Právní praxe*, 2001, č. 8
- Vaňková, M.* Je vykonávací řízení zdlouhavé skutečně jen vinou soudů. *Soudce*, 2000, č. 5
- Telec, I.* Společné jmění manželů a věci k výkonu povolání. *Právní rozhledy*, 1998, č. 11, s. 565 - 571
- Věcný záměr zákona o soudních exekutorech a jejich činnosti, komentář, In: *Právní praxe*, 1998, č. 2
- Veselý, J.* Co přináší novela občanského zákoníku do majetkových vztahů manželů. *Právní rozhledy*, 1998, č. 6
- Veselý, J., Rakovský, A., Šimková, R.* Soudní exekutoři - alternativa výkonu rozhodnutí. *Právní rozhledy*, 2001, č. 6
- Veselý, J., Rakovský, A., Holešínský, P.* Soudní exekutoři - efektivní způsob vymáhání pohledávek. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 9
- Veselý, J., Rakovský, A., Šimková, R.* Způsoby provedení exekuce podle zákona o soudních exekutorech se zaměřením na odchylky od úpravy v občanském soudním řádu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 10
- Veselý, J., Rakovský, A.* Zákon o soudních exekutorech součástí právního řádu. *Právní zpravodaj*, 2001, č. 5
- Veselý, J., Rakovský, A.* Vybrané otázky aplikace zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). *Justiční praxe*, 2002, č. 5
- Veselý, J., Eppinger, A.* Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora. *Právní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 206-215
- Winterová, A.* První úvahy nad novým exekučním řádem. *Právní praxe*, 2001, č. 7, s. 394-402

PŘÍLOHY

Příloha 1

Počty exekucí		
Rok	Nañízené	Skončené v daném roce k 31.12.
2005	270 280	66 170
2004	155 156	50 849 (z toho nařízeno v r. 2003 20 137, v roce 2004 30 712)
2003	132 469	65 137
2002	57 954	-
2001	4 302	-

meziroční nárůst 2005 - 2004 = 74 %
 meziroční nárůst 2004 - 2003 = 18%
 meziroční nárůst 2003 - 2002 = 128%
 meziroční nárůst 2002 - 2001 = 1 247%

Počty stížností, podnětů na činnost exekutora				
Rok	podáno celkem	vyřizované	nevyřizované	zpětvzetí stížnosti
2005	658	*	*	*
2004	354	193	156	5
2003	287	215	63	9
2002	97	91	4	2
2001	3	3	-	-

* informace nejsou dosud zpracovány

Zdroj: Materiály Exekutorské Komory

Příloha 2

Rozhodnutí č. 5/2001 ministra spravedlnosti o určení počtu exekutorských úřadů v České republice

Podle § 8 písm. b) a § 126 zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) určí pro obvody okresních (obvodních) soudů počty exekutorských úřadů takto:

Obvod Městského soudu Praha

Obvodní soud pro Prahu 1 2 exekutorské úřady
Obvodní soud pro Prahu 2 2 exekutorské úřady
Obvodní soud pro Prahu 3 5 exekutorských úřadů
Obvodní soud pro Prahu 4 8 exekutorských úřadů
Obvodní soud pro Prahu 5 4 exekutorské úřady
Obvodní soud pro Prahu 6 3 exekutorské úřady
Obvodní soud pro Prahu 7 2 exekutorské úřady
Obvodní soud pro Prahu 8 5 exekutorských úřadů
Obvodní soud pro Prahu 9 3 exekutorské úřady
Obvodní soud pro Prahu 10 6 exekutorských úřadů

Obvod Krajského soudu Praha

Okresní soud Benešov 2 exekutorské úřady
Okresní soud Beroun 2 exekutorské úřady
Okresní soud Kladno 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Kolín 2 exekutorské úřady
Okresní soud Kutná Hora 2 exekutorské úřady
Okresní soud Mělník 3 exekutorské úřady
Okresní soud Mladá Boleslav 3 exekutorské úřady
Okresní soud Nymburk 3 exekutorské úřady
Okresní soud Praha-východ 3 exekutorské úřady
Okresní soud Praha-západ 2 exekutorské úřady
Okresní soud Příbram 4 exekutorské úřady
Okresní soud Rakovník 2 exekutorské úřady

Obvod Krajského soudu České Budějovice

Okresní soud České Budějovice 7 exekutorských úřadů
Okresní soud Český Krumlov 3 exekutorské úřady
Okresní soud Jindřichův Hradec 3 exekutorské úřady
Okresní soud Pelhřimov 2 exekutorské úřady
Okresní soud Písek 3 exekutorské úřady
Okresní soud Prachatice 2 exekutorské úřady
Okresní soud Strakonice 2 exekutorské úřady
Okresní soud Tábor 4 exekutorské úřady

Obvod Krajského soudu Plzeň

Okresní soud Domažlice 2 exekutorské úřady
Okresní soud Cheb 3 exekutorské úřady
Okresní soud Karlovy Vary 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Klatovy 2 exekutorské úřady
Okresní soud Plzeň-město 6 exekutorských úřadů
Okresní soud Plzeň-jih 2 exekutorské úřady
Okresní soud Plzeň-sever 2 exekutorské úřady
Okresní soud Rokycany 2 exekutorské úřady
Okresní soud Sokolov 3 exekutorské úřady
Okresní soud Tachov 2 exekutorské úřady

Obvod Krajského soudu Ústí nad Labem

Okresní soud Česká Lípa 4 exekutorské úřady
Okresní soud Děčín 4 exekutorské úřady
Okresní soud Chomutov 6 exekutorských úřadů
Okresní soud Jablonec nad Nisou 3 exekutorské úřady

Okresní soud Liberec 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Litoměřice 2 exekutorské úřady
Okresní soud Louny 3 exekutorské úřady
Okresní soud Most 6 exekutorských úřadů
Okresní soud Teplice 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Ústí nad Labem 5 exekutorských úřadů

Obvod Krajského soudu Hradec Králové

Okresní soud Havlíčkův Brod 2 exekutorské úřady
Okresní soud Hradec Králové 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Chrudim 4 exekutorské úřady
Okresní soud Jičín 2 exekutorské úřady
Okresní soud Náchod 3 exekutorské úřady
Okresní soud Pardubice 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Rychnov nad Kněžnou 2 exekutorské úřady
Okresní soud Semily 2 exekutorské úřady
Okresní soud Svitavy 3 exekutorské úřady
Okresní soud Trutnov 4 exekutorské úřady
Okresní soud Ústí nad Orlicí 3 exekutorské úřady

Obvod Krajského soudu Brno

Okresní soud Blansko 2 exekutorské úřady
Městský soud Brno 11 exekutorských úřadů
Okresní soud Brno-venkov 4 exekutorské úřady
Okresní soud Břeclav 3 exekutorské úřady
Okresní soud Hodonín 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Jihlava 3 exekutorské úřady
Okresní soud Kroměříž 4 exekutorské úřady
Okresní soud Prostějov 3 exekutorské úřady
Okresní soud Třebíč 3 exekutorské úřady
Okresní soud Uherské Hradiště 3 exekutorské úřady
Okresní soud Vyškov 3 exekutorské úřady
Okresní soud Zlín 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Znojmo 3 exekutorské úřady
Okresní soud Žďár nad Sázavou 3 exekutorské úřady

Obvod Krajského soudu Ostrava

Okresní soud Bruntál 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Frýdek-Místek 6 exekutorských úřadů
Okresní soud Jeseník 2 exekutorské úřady
Okresní soud Karviná 8 exekutorských úřadů
Okresní soud Nový Jičín 4 exekutorské úřady
Okresní soud Olomouc 6 exekutorských úřadů
Okresní soud Opava 5 exekutorských úřadů
Okresní soud Ostrava 10 exekutorských úřadů
Okresní soud Přerov 3 exekutorské úřady
Okresní soud Šumperk 4 exekutorské úřady
Okresní soud Vsetín 6 exekutorských úřadů

V Praze dne 2.května 2001

JUDr.Jaroslav Bureš

ministr spravedlnosti

Usnesení

Sněmu Exekutorské komory České republiky ze dne 28. února 2006, kterým byl přijat v souladu s ustanovením § 110 odst. 7 písm. l) Exekučního řádu stavovský předpis, kterým se stanoví

Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů

Část první

Působnost pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže soudních exekutorů

Čl. 1

Osobní působnost

(1) Pravidly profesionální etiky a pravidly soutěže (dále jen „Pravidla“) jsou vázání všichni soudní exekutoři (dále jen „exekutoři“), jmenovaní do svých úřadů ministrem spravedlnosti a vedení v seznamu Exekutorské komory České republiky (dále jen „Komora“).

(2) Pro exekutorské kandidáty a exekutorské koncipienty zapsané v seznamu exekutorských kandidátů a koncipientů vedeném Komorou, platí přiměřeně ta ustanovení Pravidel, která se jich mohou týkat.

Čl. 2

Věcná působnost

Právní řád, jímž se řídí právní vztahy exekutora k účastníkovi řízení anebo k třetím osobám v souvislosti s výkonem exekuční a další činnosti, je pro působnost těchto Pravidel nerozhodný.

Část druhá

Pravidla profesionální etiky

Oddíl první

Všeobecná pravidla

Čl. 3

Důstojnost a vážnost stavu

(1) Exekutor je všeobecně povinen přispívat poctivým, čestným a slušným chováním k důstojnosti a vážnosti exekutorského stavu.

(2) Exekutor je povinen plnit převzaté závazky. Závazek nebo ručení za cizí závazek smí převzít jen tehdy, může-li si být jist jeho splněním.

(3) Projevy exekutora v souvislosti s výkonem exekuční činnosti a další činnosti soudního exekutora (dále jen „další činnosti“) jsou věcné, střízlivé a nikoliv vědomě nepravdivé.

Čl. 4

Jiná výdělečná činnost

Jakákoliv účast soudního exekutora na podnikání, jehož předmět nezahrnuje exekuční a další zákonem povolenou činnost soudního exekutora dle ustanovení § 3 odst. 1 exekučního řádu, je jinou výdělečnou činností neslučitelnou s činností soudního exekutora, jedná se zejména o účast exekutora ve statutárních a kontrolních orgánech obchodních společností.

Oddíl druhý Povinnosti exekutora

Čl. 5

Základní pravidla

(1) Ve věcech, v nichž byl soudem pověřen provedením exekuce nebo při výkonu další činnosti postupuje exekutor vždy nezávisle, svědomitě a pečlivě .

(2) Exekutor nesmí zneužít ve svůj vlastní prospěch nebo ve prospěch třetích osob informací, které získal v souvislosti s výkonem exekuční nebo další činnosti.

Čl. 6

Odmítnutí služeb v rámci další činnosti exekutora

(1) Exekutor odmítne v rámci další činnosti poskytnout službu v téže věci více osobám, jestliže zjevně hrozí, že v průběhu vyřizování věci vznikne rozpor v jejich zájmech.

(2) V případech, kdy je exekutor povinen nebo oprávněn své služby odmítnout a hodlá tak učinit, provede vždy přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o poskytnutí služby bezprostředně hrozí.

Čl. 7

Smluvní odměna exekutora

(1) Při sjednávání smluvní odměny je exekutor povinen žadateli o poskytnutí služby sdělit pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů a na jeho žádost i úplně vysvětlit o výši smluvní odměny v dané věci.

(2) Exekutor nesmí s žadatelem uzavřít smlouvu, která by svým obsahem odporovala pravidlům soutěže.

Čl. 8

Povinnosti kolegiální

Exekutor nesmí jiného exekutora osočovat a nesmí proti němu zahájit právní spor bez předchozího projednání ve smírčím orgánu Komory.

Čl. 9

Obecné povinnosti k exekutorskému stavu

(1) Byla-li orgány činnými v trestním řízení nařízena domovní prohlídka v kanceláři exekutorského úřadu nebo v bytě exekutora, je exekutor povinen upozornit příslušný orgán na svou zákonnou povinnost mlčenlivosti a s tím spojenou omezenou ediční povinností a žádat, aby k tomuto úkonu byl přibrán jako nezúčastněná osoba zástupce Komory nebo alespoň jiný exekutor.

(2) Exekutor je povinen řádně a včas poučit všechny osoby, které se podílejí na jeho exekuční a další činnosti, o rozsahu jejich zákonné povinnosti zachovávat mlčenlivost, a to i v souvislosti se svědeckou povinností takových osob podle ustanovení občanského soudního řádu a trestního řádu.

Čl. 10

Povinnosti k exekutorským koncipientům

(1) Exekutor je povinen umožnit exekutorskému koncipientovi, který je k němu v pracovním poměru, účelnou právní praxi, pečlivě ho vést a dohlížet na něj tak, aby získal znalosti a zkušenosti potřebné ke složení exekutorské zkoušky a k výkonu exekuční a další činnosti a aby si osvojil a dodržoval pravidla profesionální etiky.

(2) Exekutorský koncipient smí vykonávat praxi pouze v hlavním pracovním poměru jen k jedinému exekutorovi.

(3) Exekutorský koncipient nesmí provádět úkony exekuční činnosti, ani další činnosti exekutora na vlastní účet a exekutor mu to nesmí umožnit.

(4) Exekutor je povinen vydat koncipientovi potvrzení o délce jeho koncipientské praxe a její zhodnocení.

(5) Exekutor je povinen poskytovat koncipientovi přiměřenou mzdu, nesmí však učinit taková opatření, podle nichž by byl koncipient fakticky jeho tichým společníkem nebo která by činila exekutora ekonomicky závislým na koncipientovi.

(6) Koncipient nepoužije k újmě exekutora, u něhož pracuje, nebo ve svůj vlastní prospěch anebo ve prospěch třetích osob informací, které získal v souvislosti se svým pracovním poměrem k exekutorovi. Tato jeho povinnost trvá i po zániku pracovního poměru koncipienta k exekutorovi.

Čl. 11

Povinnosti při vedení kanceláře exekutorského úřadu.

(1) Zřizování poboček exekutorských úřadů v obcích, které jsou umístěny v obvodu jiného okresního soudu než toho, do jehož obvodu byl exekutor jmenován, je porušením pravidel soutěže a profesionální etiky.

(2) Pobočkou se rozumí pracoviště sloužící k výkonu exekuční a další činnosti, s výjimkou skladovacích prostor.

(3) Exekutor vede kancelář svého úřadu tak, aby nebyla snižována důstojnost exekutorského stavu. Provádění kancelářských úkonů svěřuje pouze osobám náležitě kvalifikovaným, odpovědným a bezúhonným a soustavně na jejich činnost dohlíží. Ustanovení čl. 10 odst. 4 a odst. 6 o exekutorských koncipientech platí obdobně i pro tyto osoby.

Oddíl třetí

Jiné povinnosti exekutora

Čl. 12

Povinnosti exekutorů v řízení před soudy a jinými orgány

(1) Vůči soudům, rozhodčím orgánům, orgánům veřejné správy a jiným orgánům, které rozhodují v právních věcech, jakož i vůči osobám, které plní jejich úkoly, je exekutor povinen zachovávat náležitou úctu a zdvořilost.

(2) Exekutor nesmí při provádění exekuční, ani další činnosti používat nebo uvádět údaje, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé.

(3) Exekutor je povinen v exekučním řízení jednat poctivě, respektovat zákonná práva účastníků tohoto řízení a chovat se k nim i k ostatním osobám zúčastněným na řízení tak, aby nebyla snižována jejich důstojnost ani důstojnost exekutorského stavu.

(4) Jsou-li pro jednání před soudem nebo jiným orgánem stanovena nebo obvyklá zvláštní pravidla chování, například pokud jde o oslovování, úřední oděv, udělování slova, vykazování místa apod., je exekutor povinen tato pravidla dodržovat.

Čl. 13

Veřejně prospěšná činnost

(1) Byl-li exekutor k tomu vyzván Komorou, je povinen podílet se v přiměřeném rozsahu na projektech směřujících k prosazování nebo obhajobě lidských práv a svobod, a to i bez nároku na odměnu, ledaže mu v tom brání vážné důvody.

(2) Za stejných podmínek je exekutor povinen podílet se na výzvu Komory na projektech, jejichž cílem je uskutečňování principů demokratického právního státu nebo zdokonalení právního řádu České republiky.

Část třetí

Pravidla soutěže exekutorů

Oddíl první

Základní pravidla

Čl. 14

Všeobecná ustanovení

(1) V zájmu účastníků řízení, žadatelů o poskytnutí služby v rámci další činnosti, třetích osob i soutěžitelů postupuje exekutor v soutěži s ostatními exekutory poctivě. K soutěžním účelům zejména nepoužívá údaje vědomě nepravdivé, klamavé nebo snižující jiného exekutora.

(2) Označení „soudní exekutor“ může exekutor používat i mimo výkon exekuční a další činnosti.

(3) Při soutěži dodržuje exekutor obecně závazné soutěžní předpisy. Jejich nerespektování je porušením profesionální etiky.

Čl. 15

Neúčtování odměny a nákladů exekuce

(1) Pokud exekutor účtuje v rámci exekuční či další činnosti odměnu, která je nižší než platná odměna tarifní, stanovená cenovým předpisem (vyhláška č. 330/2001 Sb. v pl. znění) nebo za provedené služby neúčtuje odměnu žádnou, dopouští se závažného porušení pravidel soutěže mezi exekutory. Nejde o porušení pravidel, pokud se jedná o účtování odměny účastníku řízení, který podle zákona splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

(2) Porušením pravidel soutěže je i postup exekutora v případě, kdy se smluvně zaváže, že za provedenou exekuční a další činnost nebude na oprávněném požadovat žádné náklady. Pokud takovéto smlouvy má, je povinen je vypovědět či změnit do tří měsíců od účinnosti předpisu.

Oddíl druhý

Označení exekutora

Čl. 16

Povinné údaje

(1) Označení exekutora sestává z přesného označení a adresy exekutorského úřadu, do něhož byl exekutor jmenován, jeho jména a příjmení a z označení „soudní exekutor“.

Čl. 17

Dovolené údaje

(1) Označení může obsahovat i akademické tituly exekutora, označení jeho vědecké hodnosti a titul vysokoškolského profesora nebo docenta.

(2) Označení může obsahovat též telefonické a faxové spojení exekutora, případně jeho elektronickou adresu nebo označení webových stránek.

Čl. 18

Doplňující údaje

Uvádění doplňujících údajů k označení není dovoleno.

Čl. 19

Jazyk označení

Označení lze uvádět vedle českého jazyka i v těch jazycích, v nichž je exekutor schopen poskytovat své služby.

Oddíl třetí

Informace o činnosti exekutora

Čl. 20

Reklama

(1) V periodickém tisku, neperiodických publikacích, rozhlasu, televizi a v audiovizuálních prostředcích smí exekutor v přiměřeném rozsahu informovat veřejnost o své činnosti s tím, že každá taková reklama musí být slušná, čestná a pravdivá. Reklama musí dále respektovat zásady čestného soutěžení mezi exekutory.

(2) Reklama nesmí šířit klamavé údaje o exekuční či další činnosti exekutora či údaje o činnostech, které exekutor není dle platných právních předpisů oprávněn provádět. Klamavým údajem je i údaj sám o sobě pravdivý, jestliže vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl učiněn, může uvést v omyl.

(3) Reklama nesmí na základě klamavých údajů sjednávat exekutorovi prospěch na úkor jiného exekutora.

(4) Reklama nesmí útočit na jiné exekutory a nesmí jiné exekutory diskreditovat, a to ani přímo ani nepřímo.

(5) Reklama nesmí využívat zobrazení a texty, jejichž souvislost s exekuční činností by mohla být způsobilá poškodit profesní čest a pověst exekutorského stavu. Zejména pak nesmí exekutorskou činnost nepřiměřeně zlehčovat, ironizovat její nepříznivé dopady na povinné, spojovat s veřejně známými osobami či událostmi apod.

(6) Reklama je zakázána zejména na reklamních plochách, dopravních prostředcích, plakátech, letácích a podobných komunikačních prostředcích umožňujících přenos informací. Exekutor rovněž nesmí ke své reklamě používat neadresný způsob rozesílání elektronické pošty (spam) nebo direkt – marketingové postupy spočívající v oslovování předem nestanoveného okruhu osob nebo využívající telefonních služeb call - center.

Čl. 21

Odborné publikace

V literárním nebo vědeckém díle z oboru práva, jehož je exekutor autorem nebo spoluautorem, smí být k jeho jménu, příjmení a titulům připojeno označení „soudní exekutor“ s údajem o sídle úřadu v obvodu soudu, pro který byl jmenován .

Čl. 22

Informace poskytované jinými osobami

Exekutor nesmí dát nikomu souhlas, aby informoval o jeho podnikání nad rámec dovolený těmito Pravidly.

Oddíl čtvrtý

Informace o sídle exekutora

Čl. 23

Informační tabulky

Na domě, v němž má sídlo, musí exekutor umístit údaje o svém označení v souladu s příslušnými ustanoveními Exekučního a Kancelářského řádu.

Čl. 24

Svobodná volba exekutora

Exekutor je povinen se zdržet každého jednání, kterým by se osobám požadujícím poskytnutí exekuční či další činnosti ztěžovala nebo znemožňovala svobodná volba exekutora.

Čl. 25

Použití jiných osob

Za doporučení nebo zprostředkování exekuční nebo další činnosti nesmí exekutor poskytnout ani přijímat úplatu nebo jinou výhodu.

Část čtvrtá

Závěrečná ustanovení

Čl. 26

Informační povinnost Komory

(1) Prezidium Komory sdělí exekutorovi na jeho žádost závazné písemné stanovisko k souladu exekutorem zamýšleného jednání s těmito Pravidly. Jednání exekutora, které je v souladu s takovým stanoviskem, nemůže být posouzeno jako kárné provinění.

(2) Na žádost soudů, jiných státních orgánů a zahraničních exekutorských komor nebo jim odpovídajících jiných organizací exekutorů sdělí stanovisko k obsahu, k použití nebo k výkladu těchto Pravidel prezidium Komory.

Čl. 27

Platnost a účinnost Pravidel

Tento stavovský předpis nabývá platnosti dnem schválení sněmem Exekutorské komory ČR a účinnosti dnem zveřejnění na internetových stránkách Exekutorské komory ČR.

JUDr. Juraj Podkonický, Ph.D. , v.r.
prezident
Exekutorské komory ČR